

M. A. Akşit Koleksiyonundan/Collection/Bellis perennis

Birey Hakkı

4

Birey Hakkı, Civil Liberties*

M. Arif AKŞİT**

*Birey Hakkına sahip olmak bir eğitim konusudur, İnsanların neden Eğitilmeli sorusuna verilen yanittir.

** Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji/Yenidoğan ve Pediatrik Genetik, emekli, Eskişehir

İnsanların doğuştan getirdiği bilgi ve beceriler sınırlıdır. Onlara da güven duyulmaz. Doğuştan öğrenmeyi, bu imkânı sağlamayı getirmektedir. Emzirme bile bir eğitim boyutudur. Kendisi acıklı, doymayı bilmeli ve doyduktan sonra da kesmelidir. Memeyi, meme ucu ile hoş geçinmeyi öğrenmeli, sevgi ile oluşan endojen hormonların algılanması ile mutluluğu yakalamaktadır. Rahatlaması, uyuması ve kendisinin bir ürünü olan kaka ve işi gevşeyerek yapmasıdır. Bu uzaklaşmalı, daha sonra sorun yaratan olmaktadır.

Ağlamayı devamlı değil, arzuların yapılması için istem, konuşma olmalı, bu şekilde ona bakan annesi de eğitmelidir. Duygularının ve ağlama boyutunun anlamını öğretmelidir.

Görüldüğü gibi ilk andan itibaren kendisi eğitim almakta ve kendisi başta annesi olmak üzere eğitmektedir.

Insanların hayvanlardan en büyük farkı, kanımca eğitilebilir olmalarıdır. Bu açıdan eğitim alma hakkı tüm İnsanların bir doğal hakkıdır. Anayasamızın 42. Maddesi bu konu üzerindedir.

Burada kastedilen bir bilgi öğrenmek ve diploma almak olarak yorumlanmamalı, yaşamı açısından eğitimin faydası ve algılanmasının olmasıdır.

Bilgilendirme sonrası rıza şartı önemlidir. Bir hekim hastasına demir preparatı yazdıktan sonra, onun oluşturduğu sorunlardan da sorumlu olmaktadır. Dava konusu olabilir.

Açıklamalar bu açıdan anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilmelidir. Soru ve cevap önemlidir. Sıklıkla vurgu yapılan “**Ümmi**” cahil anlamında değildir.

Bazı dallar değişim ile baştan başlamayı gerekli kılar, fen bilimlerinde okuyan, sosyal bilimlere geçiş yaptığında baştan başlaması beklendiği gibi, ana dallarda okuyanların diğer üst dala geçmesi için ek ders ve sertifikaları alması yeterli olmaktadır. Bu açıdan, cerrahi branşlar, diğer dahiliye branşta olanları ümmi olarak görebilmektedirler.

Ümmi kelimesinin anlamı (nedirnedemek.com): 1) Okuyup yazması olmayan, 2) Anasından doğduğu gibi kalmış ve tahsil görmemiş, mektep ve medresede okumamış kimse. Yazı yazmak

bilmeyen. (Ümmi ile cahil arasında fark vardır. Ümmi yalnız okuyup yazmak bilmeyendir. Cahil ise, okuyup yazmak bilse de bir şey bilmeyen kimsedir, her ümmi cahil değildir.)

Hekimler de hastalarını ümmi gibi ele almalı, tıp bilgisini sorgulamalı, ona göre yaklaşmalıdır. Bazı kimselerin plasebo dahil bazı yaklaşımlar ile tamamen yanlış verilere sahip olabilirler, bunlar sabit fikirli ve en zor, bilgiyi almayan, çarptıran kişilerdir. Ümmi eğitime, bilgi almaya açıktır, bu açıdan bilgilendirme önemlidir.

Zamanımızda Google gibi internetten bilgi edinmek ile ek katkı verme oranı artmış, konuşmacı bu açıdan daha geniş bilgi için desteği, soruları ve katkıları beklemesi doğal olmalıdır.

Özet

Birey Hakkı

Amaç: Eğitim diploma almak ile oluşmadığı, bu açıdan eğitimin, insan olarak, davranışımıza sevgi ile bütünleşerek oluşması kavramını, kendimizi bilmek, tanımak algılamak olduğu boyutu irdelenmektedir.

Dayanaklar/Kaynaklar: İnternet, Wikipedia ve neden eğitilmeliyiz kavramlarının olduğu bir inceleme ve yorumlama makalesidir.

Genel Yaklaşım: Eğitim, Yunus Emre ifadesi ile, *ilim ilmi bilmektir, ilim kendini bilmektir* ifadesinde olduğu gibi, bilgi sahibi ötesinde yaşamın devamlı gelişim ve değişim içinde olarak, insanın kendini geliştirmesi ve ilerletmesi anlamındadır. Bunun için beceri kazanmalı, sevgi ile insanlık boyutunda ele almayı öğrenmelidir. Davranışa yansımaları, tutum boyutunda olması, eğitilmesinin ne kadar olası olduğu ile ilintili olmakta, birey sevgi, ilgi ve isteği ile değişimi yakalayabileceği de algılanmalıdır. Eğitimin önemi, yetişmiş ötesi, uygun insan niteliği, insan olduğunu algılayarak, sevgi ve fayda boyutu ile yaklaşımı önemlidir. Zarar dokunmaması ilk etik basamaktır. Bitkilerde bile iletişim olduğuna göre, insan kapasitesi ve kendi boyutu içinde gelişimi, değişimi, insanlığı kazanmasına eğitim işlevi denilmektedir.

Sonuç: Eğitim işlevi olarak bakıldığına, bilen değil, bilgin olması, sevgi ve insanlıkta temelinde öğüt ve uyarılarda bulunması, danışmanlık yapması, ancak rıza ve sorumluluk bireyde olmalıdır.

Yorum: Yaşamımızda kendimizi bulmak, geliştirmek, ilerletmek için sevgi temelinde eğitim ile olası olduğu, bunun yaşam boyut sürmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimin önemi, neden gereklidir, insanı oluşturan gereklilik

Outline

Civil Liberties

AIM: The purpose of education, not for taken diploma, so for gaining it, the demanding by love on humanity perspective, sure about as an individual, self-aware, knowing and comprehending, realizing ourselves.

Grounding Aspects: Wikipedia and reasoning of education as searching at internet and evaluated them at this Article.

Introduction: As the Yunus Emre's notification on education, "*science is as knowing the creation, science is knowing to yourself*". Not at knowledge-based information, above this, the life is continuously differentiated, grown and developed, as we must be in progression, and further advance, as a meaning of education, for life long. For proficiency gaining on love in humanity, be represented at the behavior and attitude, by such related to the education. Primum non nocere is the first ethical principle, as even interaction can be encountered at the plants, so as Human being, the capacity and individual perfection must be discriminated upon compassion, as a gaining of training function.

Notions: From the perspective of learning, not be as information given, as a wise person, under love and humanity given advice, and guiding to ethical aspects, thus, consent and responsibility to the individual, not be taken and disregarding at any instances.

Conclusion: At our individual, personal life, finding ourselves, notification our capacities, continuous progression at our lifetime, being on love in humanity as a perspective for further endeavor.

Key Words: The importance of the education, why and the reality for individual reasoning

Giriş: Ümmi Kavramı

Ümmi sıfatı olarak Resullere tanımlanır, belirli dini bilgi almamış, belirli bir kalıp içinde olmayan kişiler anlamındadır. Cahil değil, din eğitimi almamış, bir konuda eğitilmemiş demektir.

Ümmi Wikipedia:

Ümmî, kelime anlamı itibarıyla ümmi [Arapçada](#) anne, ümmî ise anneden doğduğu gibi, tahsil ve eğitim almamış anlamında kullanılır.

Dinî literatürde

İslam peygamberi [Muhammed](#)'in, okuryazar olmadığını belirtmek için kullanılan ifadedir. Bu anlamda ifade bir eksiklik ifadesinden üstünlük ifadesine dönüşür. Okuma-yazma ve eğitim sıradan insanlar için ilerleme, ufkunu açma, yeni bilgiler edinme aracı iken, bilgi ve ilhamını Allah'tan alan bir peygamberde zihni kirleten bir işlev üstlenir; Diyanet İşleri Başkanlığı kelimeye "kitabî bilgilerle zihni doldurulmamış, doğal hâli üzerine kalmış, okuyup yazarak tahsil görmemiş kimseye denilmektedir." anlamını vermiştir.^[1]

Kur'an ve bazı hadislerde Muhammed için kullanılan "ümmî" kelimesi geleneksel olarak okuma-yazma bilmeyen şeklinde anlaşılır.^[1] Bu görüşte Ankebût-48,^[2] Araf -158,^[3] ve Cuma-2 ^[4] gibi ayetler Muhammed'in okuma yazma bilmediği şeklinde yorumlanır. Vahiy meleği Cebrail'in ilk vahyi getirip "oku" dediğinde, Muhammed'in "Ben okuyan biri değilim." dediğini anlatan hadisler,^[5] Muhammed'in yetiştiği toplumda okuma yazma oranı ve tahsil görme imkânının düşük oluşu bu görüşü destekleyen diğer argümanlardır.

Kur'an'da: "(Ey Muhammed!) Sen bundan önce bir kitap okumuyordun, elinle de onu yazmıyordun, öyle olsaydı, (Allah'ın sözünü boşa çıkarmaya çalışan) iptalciler şüphelenirdi." ([Ankebût Suresi: 48](#))^[1] ifadeleri bulunur.

Bazı değerlendirmelere göre, İslami literatürde kullanılan ümmî kelimesi okuma yazma bilmeyen değil, mevcut dinlerin kutsal kitaplarını okumamış anlamında kullanılan bir ifadedir.^[6]

Yorum

O devirlerde yazıcıların olduğu, onların yazdığı, tilavet edenlerin de okuduğu bilinmektedir. Bir kişinin bir kervanı Suriye'ye götürmesi, ticaret yapmasının, eğitimsiz kişinin yapacağı söylenmemelidir. Buradaki kasıt belirli görüşte olmaması, hür ve bağımsız düşünmesi, serbest fikirlerinin olmasıdır.

Bunlar zihni kirleten değil, belirli kalıp içinde olmamak olarak alınmalıdır. Kalıp içinde olan bir kişiye önce kalıbını kırması beklenileceği unutulmamalıdır.

İlk ayet oku (eğitim al, eğit ve bunu sürdür) anlamında iken, bilmiyorum demesi normal iken, daha sonra bu sözü yerine getirmemesi düşünülmemelidir. Daha sonra Kuran Ayetlerinin doğru yazılıp yazılmadığını da kontrol ettiği görülmektedir.

Yazması olmaması, Kuran yazımında ilk defa olması açısından önemlidir.

"İslami literatürde kullanılan ümmî kelimesi okuma yazma bilmeyen değil, mevcut dinlerin kutsal kitaplarını okumamış anlamında kullanılan bir ifadedir" şeklinde algılamak daha doğrudur. Bir kalıp değil, yaratılış üzere yeni bir yapı oluşturmaktadır.

Hız. Ömer diğer kaynakları okuduğu bilinmektedir, bu açıdan temel Kuran olması, ona göre diğerlerindeki hataları bulması öğütlenmiştir, doğru olan ile mukayese olmaz denilmiştir.

622 Medine Antlaşması da kendi oluşturduğu yapı olarak, bir anayasa ve bir birey hakları temelinde olan bir metindir.

Kerbela Olayı ile artık İslam öldü, yeni din usulleri geldi denilmiş ve bir şeriat usulleri oluşturulmuştur.

a) Kuran, b) Açıklayıcı Hadis (350 yıl sonra yazılan, birey görüşleri, Kuran temelinde olmadıkça geçersiz olması gerekirken, kabul edilen yapı, elbet geçersiz olmalıdır), c) İçtihatlar, bazı kişilerin görüşleri ve yorumları (TCK ceza kesin ve kanıtı dayalıdır, görüş, yorum, kıyasa kapalıdır, bu nedenle kim olursa olsun, görüştür), d) Din Bilimleri yorumları (İslam'da din adamı değil, bilgin olabilir, görüş ve öğüt verebilir, bireye karışamaz, Kuran dışında kural, Kanun ise hiç koyamaz), e) Kıyas (TCK kıyas ve yorum yasaktır, yazılı kanun olduğu gibi uygulanmalıdır).

Bu açıdan şeriat Selçuk ve Osmanlı'da uygulanmamış, Kanun çıkarılmış, bu açıdan Kanuni denilmiştir.

Bir örnek olarak Türkler 622 Medine Antlaşmasına göre davranmışlar, savaşta anlaşmaların temeli de bu olmuştur.

Avrupa İnsan Haklarını ilk iki ilkesi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilk iki temel ilkesi

- 1) **Birey hakları önceliklidir** “*Civil liberties*”,
- 2) **Bireyin hakları her türlü zorlamalara karşı korunmalıdır**
“*the right to legal recourse when their rights have been violated, even if the violator was acting in an official capacity*”.

UNEKO 2013

Dr. M. Arif AKŞİT

19

Şekil 1: UNEKO 2013 2006 İnsan Hakları Mahkemesine başvuru, 2006 Komisyon Raporu

Türk Ceza Kanunu 2005 yılında, İnsan Hakları Mahkemesi Kararları önce yürürlüğe girmiştir.

TCK daha net anlaşılması açısından, birey hakları temelinde bakılması önerilir. Temel İlke ve Tanımlamalar aşağıda sunulmaktadır.

Temel İlkeler ve Tanımlar

Ceza Kanununun amacı

Madde 1- (1) *Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.*

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi

Madde 2- (1) *Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.*

(2) *İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.*

(3) *Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*

Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi

Madde 3- (1) *Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.*

(2) *Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet,*

siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Kanunun bağlayıcılığı

Madde 4- (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.

Özel kanunlarla ilişki

Madde 5- (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.

Türk Adalet Sisteminde tenkit edilmesinin nedeni, bir iddia olunca onun ispat edilmesinin istenmesi yerine savunmaya geçmek, onu kabul etmektir. Bu şekilde iddia ve savunmayı yapan avukatlar menfaat temin etmektedir. Bu sistem hatası değil, yaklaşım boyutundan gelen yaklaşım farklılığından olmaktadır.

Birey, Kul Hakkı, Civil Liberties tanımlaması

Her kişi, toplumda bir bireydir, kişilik hakkı olarak, özel ve özgündür. Bu boyut, bir şekilde kültürlerle göre bir yere bağlanması yapılmaktadır, bu kişilik haklarına terstir.

Kültür, bireylerin belirli toplum olarak belirli özelliklerinin toplanması ile oluşmaktadır. Bu öğeler, a) Aile, b) Kaynaklar, c) Çevre, e) Eğitim, d) Yönetim: Din, Devlet, Düzen, e) İnsan yapısı, f) Sağlık, g) Teknolojik yapılanmadır.

Kültürel Bakış olarak:

- 1) Göçebe, klan ve aile yapısında olan: Aile içinde belirli bir otoritenin, sıklıkla görünür babanın, sosyal olarak annenin dediği olur. Demokratik ortamda itirazlar olabilir ama genel yapı, son söz onlarıdır. Birey Hakkı sadece söz ve itiraz hakkı varsa olur.
- 2) Tarım Kültürü: Her toplumun bir örf, adet ve geleneği vardır, buna tüm bireyler uymalıdır. Hatta kan davasında da istenirse, istenmese de cinayet işlenilmesi beklenir. Modern Dünya Hukukunda ise ağırlaştırıcı nedendir. Birey bir kalıp içindedir, bu kalıpta olmaktan da mutlu olmalıdır.
- 3) Endüstri Kültürü: Sanayileşme ile, patron sermayedar olmuştur, kişi o grubun usullerine uymalıdır. Düzenleme içinde sıkışan insan vardır. **İşçisin, işçi kal ve mutlu ol** bir felsefedir.
- 4) Yüksek Teknoloji Kültüründe: Globalleşen yapı ile, artık uluslararası düzen içinde olunur. Karar üst mercedendir.
- 5) Karma Kültür: Zamanımızda globalleşen Evren içinde, birçok teknolojik yapı olduğu için, farklı özellikler içinde oluşan yapı vardır.
- 6) Birey Hakkı kültürü: Bireyin rızası temelinde olmalı, bilgilendirme, aydınlatma ile yapılarak onun rızası olmalıdır. Onay teyit etmektir, burada onay değil, rıza, kendi arzusu ile, hiçbir tesire kalmadan, hür fikri ile karar vermesidir. 2006 Avrupa Konseyi ve İnsan Haklarında bu tanımlanmış ama halen etkisi zayıftır.

Prensip, İlke ile Kalıp, Kural

Zararımız dokunmaması bir ilke, prensiptir. Zarar ise tanımlanmayı gerekli kılar. Kişinin istemediği, rızasının olmadığı, zorlanılan ise bir zarardır.

Yapılması gerekenler doğru nedir önce tanımlanmalı, sonra doğru olarak ne yapmalıym denilmelidir. Buna **etik** denilir. Ahlak, kültürel kalıptır, etik ahlak felsefesidir.

Civil vatandaş demektir, civil Liberties, Hakları ise vatandaşlık hakkı demektir. Birey Haklarına göre daha sınırlı bir yapıdadır.

Kul Hakkı, terminolojide, tercümede hata vardır. Gerçek, beden, kişi Hakkı iken, Bud kelimesi Arapçadan çevrilirken, kul denilmiştir. Kul, birisine bağlı kişi demektir. Birey ise tam bağımsızdır. Atatürk'ün dediği gibi, **fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür** olmalıdır.

622 Medine Antlaşması gibi, Kuran'da doğrudan söylenin aksine, yazılı olarak: “*De ki*” denilerek *bireye hitap ettiği, her kişinin yaptıklarından kendisinin sorumlu olduğu, bir başkasının şefaati etmeyeceği*, vurgusu açık ve nettir. Kısaca bireye hitap etmektedir. Burada kalıp değil, ilke ve yaklaşım sunmaktadır. Barışa yönelik, sevgi temelinde insanlıkta, iyilik, hayır ve bağış yapma boyutu tamamen kişi tarafından yapılması, bunun için bireyin kararı esastır.

Kuran ayrıca Hucurat Suresinde (49/14), **kalıp içinde olanların inanmış olamayacağı, iman henüz bilincinizde açıklık kazanıp, yerleşmediğinden söz etmektedir. Bu kişilere kalıba uyan/Eslemna deyin** demektir.

İnançlarda kalıpların tanımlanması, bunların yapılması ile sanki görev, vazife olduğu yaklaşımı ile tam ters olmaktadır.

Şeytan bile bir fikirdir, bizim üzerimize etkisi yoktur, fikir verir, yaparsak suçlu biz oluruz. Bir kişiye dayak, dayanak ve sevgi için sırtına hafif vurmak, bir melek işlevi iken, bunu sert, acıtarak yapmak şeytan işi olmaktadır. Dayak cennetten çıkma sözü, dayanak, destek anlamındaki sözdür, şiddet yoktur, olamaz.

Bu açıdan kalıp, kural değil, bizler suç unsurundan kaçmalı, düzenlemelere uymamak suç değildir, zarar oluşturmadığı sürece de ceza verilemez.

Kanunilik

Kanunda, Türk Ceza Kanunu olarak yazılanlar suçtur. Yorum, kıyas yasaktır, kanıta dayalı, somut olmalıdır. Bu yapısı ile Şeriat yapısından ayrılmaktadır.

a)-Kasıtlı yapmak, bilerek ve isteyerek yapmak, b)-Taksir; dikkat ve özen eksikliği ile yapmak, c) Hata; zararı hata olarak işlemek suç iken, komplikasyon, tüm tedbiri alınmasına karşı, kaçınılmaz olanlar suç değildir.

Kanunu bilmemek özür değildir, somut olay, veriye bakılır. Hakaret bile lügat anlamına bakılarak bilir kişiler karar verir. Örnek, Azerbaycan'da pezevenk arkadaş demek iken, burada ise hakaret anlamındadır.

Seçim

Bir konu bireye bilgi verilir, aydınlatılır, buna göre seçim yapar. Kendi serbest hür iradesi ile, bir tesire kapılmadan, kendi rızası ile vermelidir. Hukuk sadece bunun hukuka uygun olup olmadığına bakar, usul uygun ise bireye aydınlatarak yapabilir veya şu, şu nedenlerle yapamazsın der. Nikahta belirgindir, bir kişi eğer evli ise, hukuk müsaade etmez, olur vermez, rıza geçerli olmaz.

Aynı şekilde ticarete de iki kişi arasında antlaşmalar, eğer birisinin zararına ise, usul uygun bile olsa geçerli değil, butlan kabul edilir. Eşit haklarda olmalıdır.

Seçim bu nedenle eşit, hak edilenlerin kişi tercihi ile olmasıdır.

Yönetim seçimi:

Politikada seçim denilince Yönetici veya Milletvekili, temsilci seçimi anlaşılmaktadır.

Bir kere hiçbir kişi kendi rızasını başkasına devredemez. Rıza sadece belirli şartlara göre verilir, avukatlara verilen vekaletnamelerde verildiği işlev dışını kapsamaz.

Yöneticilerin eğer hukuk dışı eylemleri olursa, bunlar adalet sisteminde, dava açılır ve mahkûm olurlar, yapmaları da engel olunur. Her çıkan kanun oybirliği ile olsa bile, eğer hukuk usullerine göre aykırı ise mahkemeler, gerekirse Anayasa Mahkemesi iptal veya belirli düzeltmeler ister, yapılmazsa geçersiz olur. Dikta dönemleri zaten hukuk dışı, insanlığa karşı suç olduğu için örnek olarak ele alınamaz.

Bir örnek olarak, Antalya'ya gideceksiniz, hangi otobüsü seçerseniz? Doğrudan giden mi, dura, durarak, seyir içinde olması olanı mı? Belirli yerlerde durup, yemek yeme fırsatı tanınan mı? Genel seçimler de bunun gibi olmalıdır.

Bazı Ülkelerde demokrasi mi istiyorsun, yoksa dikta mı diye soru olamaz. Irkçılık, cinsiyet veya belirli kesime ayrıcalık tanımak insanlık suçu kapsamındadır, yapılmaz, yaptırılmazdır. Bu konuda yargı dur demelidir. Yargı yavaş istemesi ile olan olaylar, sosyal çalkantılara da neden olmaktadır.

Batı ülkelerinde bürokrasi hâkim olduğu için, pek seçime katılma oranı olmaz, düşün olur. Bizde ise var veya yokluk denilince, katılım yüksek olur.

Oylama durumu:

Toplumda 5 gruba ayrılabilir.

- 1)-İktidar tarafı: %20 civarında
- 2)-İktidar yanlıları: %20 civarında
- 3)-Muhalefet tarafı: %20 civarında
- 4)-Muhalefet tarafı: %20 civarında
- 5)-Bağımsız, orta, katılmayanlar: %20 civarındadır.

Her ülkede farklı bir yapıdadır, Ülkemizde bağımsız grup %30 civarındadır, ayrıca muhalefet %25 civarında olup, muhalefet tarafı başka gruplar altındadır, %5-10 arasında olup, kendi aralarında grup ile güçlenmek isterler.

Bağımsızlar son haftaya kadar net değildir. Anketlerde bağımsızların dağıtılması ile hata payı olmaktadır. Demirel, eğer katılım %70 ve üstü olursa İktidar tarafı oyunu arttırır, düşük olursa, muhalefet yüzde yüksek görünür demiştir. Bu açıdan seçimler eğer bir referandum boyutuna getirilirse, iktidar yüzdesi artar.

ÖZET: Demokrasi halkın idaresi, Cumhuriyet, Cumhur/Halk idaresi denilse bile, Atina yapısında 50 konsülün dedikleri olmakta, diğerlerinin oy vermesi kabul edilmemekte idi. Oy verme yaşı en alt düzeyi 18 yaşına indirilse bile farklı görüşler oluşmaktadır.

Serbest fikirlerin konuşulabilmesi, kanunsuz olmadıkça, yazılı prensiplere karşı, ayrımcılık olmadıkça serbest kürsüde konuşmak, suç kabul edilmemektedir. Bu açıdan, seçilecek kişilerin felsefe dahil, belirli düzeyde olması beklenir. Hiçbiri birey hakkına karşı olmaması, kişi hak ve özgürlüklerine uymaları yasal boyut olarak TCK vardır. İnsanlığa karşı yaklaşımlar bu şekilde yargı ergi olarak engellenmeye çalışılmaktadır.

Karar vermede, ekseriyet olması bu açıdan beklenir. Meclis Başkanı seçiminde de ilk planda 2/3 ekseriyet, yapılamaz ise ekseriyet geçerlidir.

3 Erg ve Yetki Paylaşımı:

Yasama, Yönetim ve Yargı temel 3 ergdir. Bunlar hangisi üstün denilmesi doğru olamaz. TBMM kanun yapar, bu kanunlara Yargı uymalıdır. Yargı kanunları hukuk düzenine aykırı bulursa iptal eder. Yönetim de yasaları beğenmezse iptal etme, hatta seçime götürme yetkisi vardır.

Olay kim üstün değil, birbiri ile ilişki konusunda bakmalı, bu Ülke yönetimi değil, ideal yapı olarak bakılmalıdır.

Yönetim, TBMM ve yargı ayrı şekilde yapılmalıdır. Seçimler ekseriyet, Meclis ise her kesimi alsın diyerek, 100 millet vekili, yüzde bir olandan olması, daha sonra ise, azınlık girmesin diyerek, %5-10 barajı konulması siktir. %1 olanın girmesi, Turgut Özal tarafından yapılmış ama Mahkeme reddetmiştir.

Yönetim ise ekseriyet olarak, %50 artı bir alma şartı önemlidir. Tüm hukuk gücü ise TBMM bağlı olmalıdır.

Yargı, belirli akademik yapı içinde olmalı, ancak tüm Meclislerden seçilmiş kişilerde olmaktadır.

Kültürlere göre yönetim:

Kültürel Bakış yapısında Yönetim yapısı ayrı bir ögedir. Bu Din/Devlet ve Yargı/Düzen olarak birlikte ele alınır. Bir sistemde hırsızlık suç iken, diğeri günah, diğeri de disiplin cezası olarak görür. Ceza, birisinde dini yapı, diğesinde mahkemeler ve idare vermektedir. Kavram kargaşası olması için Laiklik, dinin değil, devlet yapısını öne alır. Dinin cezalandırma yapısı Hristiyan metodunda, Yahudilikte geleneklere ceza iken, 622 Medine Antlaşması dahil, bu konuda eğitimli, özel yargılama mercileri vermelidir. Din adama kavramı İslam'da yoktur, eğitici vardır, güden, çoban olamaz.

- 1) Göçebe, klan ve aile yapısında olan: Yönetim reis denilen kişidedir. Fikirler alır, ama son söz onundur. Bazı yönetim modelleri buna benzer. Farkı birey rızasının alınmasıdır. Örnek olarak nikahlanmada, her birey ailenin öngördüğü değil, kendi rızası ile serbest seçiyorsa aynı zamanda olgunlaşması ile seçim yapıyorsa, bu emir yönetim bozulur. Türklerde ortak karar verme, Oba ve diğeri, Toy yaklaşımlarında, her uzman kişiler konulur, en son gençlere söz verilir, sonra karar verilir. İtiraz hakkı vardır. Timurlenk bir sözü vardır. *Ben Hanlar Hanı bu kararı verdim, Hanın ne diyor? Onaylamazsa eylem yapılamaz.* Hanım, eşitlik, adalet ve çocukların, kadınların dokunulmazlığı demektir.
- 2) Tarım Kültürü: Her toplumun bir örf, adet ve geleneği vardır, bunu uygulayanlar yaşlı kadınlar daha önemlidir. Bu açıdan Tanrıça öne çıkması ilk basamak olmuştur. Burada yorum ve kıyas temel yapıdır. Şeriat bu yapıdadır. Osmanlı, hatta Selçuklu şeriatı kabul etmemişlerdir, kanun çıkartmışlardır. Gücü, sosyal baskıyı arttırmak için din öğelerin kullanır, bu sıklıkla yorum temelindedir. Aristokrat olanın hakkıdır, halkın oy verme hakkı olmamalı, oylar eşit kabul edilmemelidir.
- 3) Endüstri Kültürü: Patron genellikle düzen kurmak için bir düzen kurur, bunu uygular. Dini gücü de üstüne alır, taç giyme törenleri din adamlarınca yapılır. Patronun dediği esastır, seçim bunlar arasında ancak yapılabilir.
- 4) Yüksek Teknoloji Kültüründe: Globalleşen yapı ile, bir üstün güç, idaresine almak ister kaynakları sömürmek ister gerekçe demokrasi veya dini yapılardır. Hür toplum elinde din kitabı, çobanlar tarafından güdülmektedir. Büyük patronun dediği seçilmezse, gerekirse anarşi ile yönetim yıkılmalıdır. Hizmet götürmenin anlamı, zalim yaklaşımı hizmet diye götürmek, ama menfaat patrona olmasıdır.
- 5) Karma Kültür: Zamanımızda toplumları yönetebilmek zorlaştığı için, karma yapı ile kısmen insan hakları verirler. Yazılı vardır ama sözel sadece kendi gruplarına uygulanır. Göçmenlere değil, kendi vatandaşlarına uygulanan yapı vardır. Bir bakıma mümkün olduğu kadar kişi hakkını vermemektir. Din faktörü sık kullanılır.
- 6) Birey Hakkı kültürü: Bireyin hakları, doğal verilmesi, rızası temelinde olmalı, bilgilendirme, aydınlatma ile yapılması boyutudur. Bu teorik var, gerçekte yoktur, ama yönetimi ele geçirmek için bir araç olmaktadır. Güven verilmedikçe de etkin olamazlar. Senin inanın sana, benimki bana Kuran hükmüdür (109/6). Kime, kimseye karışamaz, suç ise hariç. Suç ancak zarar ve zulüm var ise olur.

Serbest demokratik seçim, bu açıdan birey haklarını sağlamayanların elimine olması için bir neden olmaktadır.

Kimse, kimseyi yönetmez, sadece öğüt, öneri verebilir.

Birey Hakları Konusunda Vurgular:

Birey Hakkı konusunda şiirsel vurgular aşağıda yapılmaktadır.

Her birey farklı, özel, özgündür, bu açıdan hak ediş ona mahsus olmalıdır

Bir yolda yürüyenlere bakın, aynı yolda ama çok farklı şekilde yürürler, kendilerine özgüdür

1. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Değişim esastır, bunun gelişim üzere olması istenir
Bunu yapacak olan bireydir, bir ferttir
Eğitim kendisini tanımlaması için önemlidir
Genel özellikleri irdelersek
Bağımsız, özel olduklarının farkında, kardeşliktedir
Sevgi boyutunda, insanlık yapısında
Çalışarak değer ve eser üretmek
Bunu paylaşmak, öğretmek, eğitmek, önermek
Bunu kendisini tanımlamak, ilerletmek
Muasır medeniyet ötesine gitmek amacıdır
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
Differentiation, evolution is spontaneous
Thus, creation must on positive, on development
Each person educated and main duty on progress
On general aspects, liberty, unique and friendship
On being Human being, love on humanity
Creation on values and arts is obligatory
Educated and shared to common, who desires
For aware of themselves
Being over civilization factor
Aim and guide to them by love on humanity
MAA

Hepimiz yaratılış içindeyiz, doğa Kanunları altındayız

Bir kişi uçuyorsa, yerçekimi içinde, etkisinde uçabilir

2. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Bilimde doğa kanunları tektir
Yaratılış farklı değildir
Yerçekimi aynıdır
Tüy uçar, taş düşer
Tüyü uçuran hava gücü, rüzgardır
Aynı etkileşim vardır
Farklı düşünmek yine bilim üzeredir
Değişik düşünme, farklı bilim olur
Aynı sistem içindedir
Bireye özgü olan
Tercih bireye aittir
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
The Nature laws are same, unique
Creation is not diverted or different
Gravity is same, minor effected alteration
Thus, feather flies, stone fall down
Wind, air is the cause, vacuum leads same falling
In science, the evaluation upon creation
Thoughts must on scientific facts
If on same ideas, moon and sun gravity differs
Thus, they are on same rules, natural laws
The individual variances, upon the creation
So, informative consent is essential
MAA

Ben hakkımı istiyorum diyene bakılır, eksik varsa, engelleyen ceza görür

Bir kimsenin hakkı talep etmeden, doğal yol ile verilmelidir

3. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Fiil, eylem ve somut olanlar irdelenmelidir
Kelimeler farklı olabilir, eylem onu tanımlamalıdır
...
Dayak, eğer dayanak destek dersen melek
Eğer şiddet ve zorbalık ise şeytandır
Dayak Cennetten Çıkma sözü
Melek olun, şeytan olmayın
Zarar ve zulüm yapmayın denilmektedir
Sevgi ve insanlık boyutu birey hakkıdır
Talep bile etmeden sağlanmalı, verilmelidir
Tersi zaten düşünülemez
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
Evidence based reality is the concept for discuss
Word can be diverted, so considered the function
...
Support and care as in action considered as angel
If on oppression and force, punishment, a Satan act
If by angel meaning from Heaven
Being on angel acts, not Satan one
Means not cause harm and cruel act
Love on humanity is the right to a person
Spontaneously must give and maintained
Opposite cannot being in consideration
MAA

Yüz kişiye sorduk, tercih bilime ve kişiye uygun ise, ancak bu şartta verilebilir,

Bir kimsenin rızası olmadan hiçbir şey verilemez, zararlı ise talep ile zaten verilemez

4. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Seçim bireye göre olur
100 kişiye sorduk
Hangi ekmeği seviyorsunuz
Tam buğday, beyaz, sütlü
Ben glutensiz yemeliyim
Dokunuyor, hiçbirini yiyemem

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
In questionnaire asking to common
Asking 100 person, what is the common selection
As bread, white, full grain, with milk or so on
I must careful, I must gluten free diet
So cannot eat each
Makes me sick

Sindiremiyor, hasta oluyorum
MAA

The effects on the patient are the directive fact
MAA

Civil Liberties, eşitlik/özgünlük, kardeşlik üç Fransız İhtilali simgeleridir

Hak doğal verilmeli, bu hak tüm üst erglerden korunmalıdır.

5. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Birey Hakkı, özgürlükleri esastır
Tüm Kamu, kurum ve kuruluşlar
Bunu sağlamak üzeredir
Bilgilendirme ve rıza şartı vardır
Yapmayan suçlu, mahkûm olur
Yasalar, Anayasa da
Avrupa Konseyinde yazılan
İlk iki madde kapsamındadır
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
Civil Liberties, freedom is the Human Right
Save and protect form Government, institutions
Care and perceive the individual rights
Simply informative consent is essential, for act
Legitimate a criminal act, by oppression making
At Constitutional and European Court indications
The first order, civil liberties at first line
Second, save, protect from Directorial, institution
MAA

Bir kişinin doğal hakkı varken, ihmal ve geçersiz sayılamaz, buna uyum gerekir

Bir kimse tüm plan ve programı bozabilir

6. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Bir yolculukta giderken, seyahatte sorulur
Bir saat sonra yemek için duracağız
Köfteci, dönerci ve pideci?
Grup hangisini isterse orada durulur
Tercih, seçim budur, hangisi isteniyor?
Peşin köfte isterler denmez, zorbalık olur
Programa uyum deniliyorsa, çizelge varsa
Bürokrasi güçlü ise katılım yüzde elli
Aşırı ve aykırı güçler ama oya gider
Sesleri daha çok çıkar
Yargı hududu çizer, zarara evet olmaz
Ayrımcılık yasaktır, parti fesih edilir
...
Ama tuvaletim geldi
Sağda durum diyene de durulur
Bekle bir saat denmez
Bir kişi yüzünden
Tüm program altı üst olabilir
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
When on voyage, for a trip, asking to the travelers
We will be for lunch, what is your desires?
Pizza, hamburger or fish and chips?
Selection upon the desired food
If you forced for hamburger or MacDonalds
It can be tolerable, if not cause harm
Mostly there is some regulations, time table
This is a strong bureaucracy formation
Radicals' rejections are very increased fact
But, if they are vegan, not eat anyone
Therefore, the new alternative must find
This is personal demand, not eat obligatory
...
The selection can be upon individual demands
Like if want to go toilette
Not indicated as wait an hour
So, the bus must stop and give way
The program can be cancelled for a person right
MAA

Dikta ben senin için daha iyisini planladım ve veriyorum der

Dikta insanlığa karşı suç kavramındadır

7. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Sorun birey Hakkı olanın rızasıdır
Dikta yanlıları birey değil, seçim denilmesidir
Dikta ve zorba böyle der
Seçin der, seçimi kontrol etmesi daha kolaydır
Kırk adet kamçı mı?
Kırk Katırın çektiği sürüklenme mi?
Alternatif, satır ile parmağımı mı kesim?
Bireyi bastıramaz, diğerlerine menfaat ile satın alır
Özellikle makamlar insanın ikna eder, değişir
...
Bunda gerçek seçim olmaz, belirtilenler seçilir
Eskiden adaylar tüm üyelerce seçiliyordu

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
The comment, the consent of the person
Oppression considering not the case, the institute
I can convict the manager, they decided
Select, according to my rules
The selected options not a case related
Punishment related, form life to severe
Alternatives even not discussed
Better control the manager, then the person
Given managing position is the easiest way
...
There is not real selection, only chose them
At Atatürk time, given votes to person or the party

Atatürk zamanında bireye veya partiye atılıyor
Bir hafta içinde kişi partisini seçiyordu
Şimdi genel başkan seçiyor, biz oy veriyoruz
Tercih hakkı vardı, iptal edildi
100 milletvekili ayrılışın, %1 oy alan temsil edilsin
Sayı 600 milletvekili oldu, ama yapılmadı
Parlamento ile yönetim ergi farklıdır olmalı denildi
...
Adalet yasaya göre olmazsa hukuk yok
Haklar yok ise, hak edişe göre değilse
Yorum, kıyas olmaz
Demokrasi denilen kavram olmaz
3 erg etkin olmalıdır
Yargıya Başkan ve Meclis temsilci seçiyor
Yargı nasıl bağımsız olur denilebilir
Karar ve gerekçe, İnsan Hakları dahil itiraz var
Kısaca evrensel olunmaz ise yargı, yargı olmaz
Bir kişi hakkında 5 karar vermesi ile
Beraati gösterip, niye salınmıyorlar denilmemeli
Ayrıca ceza veren mahkemeler keyfi değil
Kanıtı dayalı, kanunda yazana bakar
İlk sefer en düşük ceza verilir
Cezada ağırlaştırma olmaz
Zarara göredir
Buna karşın ödül verilecek ise
Tam karşılık olmayabilir, ödül misli ile olur
MAA

In a week, the selected one, choose the party
Or be alone, independent
Today general secretary chooses, we give votes
Even preference votes rights given and later taken
Even decided separate 100 representatives
Even 1% taken votes being a member at Parliament
Seats increase to 600, thus Managing rules change
...
Justice not for common, just
Form individual perspective
Upon directly by law, not compared
Not any evaluation, directly on evidence, proof
Cannot as reasoning of democracy
3 positions: managing, making law and judge
As unique position, members are from other facts
How can the judge spot be unique?
It must depend on written fact, not on evaluation
Universal rules, so opposition can do
Thus, 1 in 5, as innocent, not making guiltless
Courts mut depend on groundings and reasoning
All on written law, universal factors
Evidence based, upon the proof
First the lowest punishment
If increased, mut have intention and the harm
Contrary the reward, has not any limit
Celebration can give extra funds
MAA

Hekim Tıp Bilimini hastaya uyarlayan kişidir.

İnsana insanca yaklaşmayan hekimlik yapamaz

8. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Hekim hastaya göre bakar
Kitaba göre
Topluma göre
İsteğe göre değil
Yaşam Hakkı birey hakkı üstündedir
Bilimi bireyin rızasına göre yapar
Hastalık yok, hasta vardır
İlk görev, zarar dokunmaması
Sonra saygı ve hürmettir
Sonra sağlık yaklaşımı gelir
Tedaviden önce
Koruma, sağlıklı olma
Tebdir ve önlemler
Sonra tedavi gelir
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
A physician considered the patient
Not the literature, books indication
Not for common attitudes, desires
Even not for individual wish, desires
Right to Life, over the requests
Taken the medical science, for patient benefit
As summary, there is Patient, not the Disease
First rule, not have any harm
Later respect and humanity to each person
Later the medical, health measures
Before treatment, healthy measures
Care and serve
Later precautions, protections, defenses
Last, treatment
MAA

Seçim nasıl olabilir?

Seçim için çok parametre olabilir, ama biri en üst noktada olabilir, bu sevgidir

9. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Bir insanın zaman içinde seçim yaptıkları olur
Günlük yaşamda bir program uygulanır
Bunun dışına çıkmak bir seçimdir
...
En önemli ve tanımlanan boyut, eş seçmedir

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
Selection, mostly every time we faced
Thus, mostly as routine act, have a program
Alternatives means a selection
...
Top important as the wife/husband selection

Meslek seçme gibi faktörler de öne çıkar
Eş seçme, her ne kadar diğer faktörler olsa da
Birlikte yaşanacak, yaşam geçirecek kişi olmalıdır
Yalın aşk değil, daha derin sevgi olmalıdır
Anlaşmazlıklarda sorun oluşmaması
Birbirine katkı sağlayabilmek olmalıdır
Eğer hata yapılırsa, süre uzatılmaz
Yeniden yaşama başlanmalıdır
...
Sağlık seçmesinde ise gerekli olan
Bilgilendirme boyutudur
Sorulara cevap vermek,
Hastalık değil, bireye etkileyen boyut anlatılmalı
Geleceği kimse bilmez, garanti verilemez
Takip ve izlem ile elde edilene göre yaklaşım
Kısaca devamlı inovasyon ve seçim söz konusu
Kısaca etkin iletişim ve ilişki ile seçim söz konusu
Zararlı seçim, ötenazi kabul edilemez
Hekim de kasten öldürmekten suçlu olur
MAA

Profession is one furthermost significant one
Each, for lifelong duration, being with
The not sexuality, must have love, love affairs
Not at the same decision
Alternative facts, for both selections performed
Contributed to life
If not going on, cancelling must be possible
Even law must balance their rights afterwards
...
For health selection
Informed consent is the core
Answering the question
Not given disease knowledge, affected facts
No one knows the future
So not given any guaranties
Continuously innovation and selection, verdict
Means close relation and communication
Not considered the harm, as Euthanasia
For physician crime as intended to kill
MAA

Seçim, insanı tanımlayan bir boyuttur

İnsanı tanımlamak için seçimi, kısaca arkadaşını irdelemek daha yerinde olacaktır

10. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
İnsanların önünde çeşitli seçenekler olur
Eğer yaratmış iseniz, seçiminiz olur
Parası olmayan, olduğu kadarını alır
Olmayanları seçmek bir hayal boyutudur
Gerçeklik ile bağdaşan önündekilerdir
Seçmek için gönül boyutu, akıl ile bütünleşmelidir
Tercihlerin bir yaratılış, bilimsel boyutu da olmalı
İnsanın dayandığı gerekçeler yerine oturmalıdır
Bazı kişiler kalıpları seçerler
Bu onları o sınırdaki kalması demektir
Gelişim değişim ile geleceğe göre yapılanmak ise
Bilinen değil, bilinmeyene göre yol almalıdır
Daima bilgi alınmalı, karar ise bize ait olmalı
Bu bir pişmanlık yaratan değil
Bir gelecek, bir bilinmez ama mutluluk
Mutluluk boyutunda ilerleme olması
Kendini daha iyi tanımlama, bulma olmalıdır
...
Bir ayakkabı beğendiniz, ama eğer uymuyorsa?
Aklınızı kullanmanız gerekir
Bu ayakkabıyı giyemezsiniz, beğenmiş olanız bile
Birey hakkı, bireyin gerçekleri ile uyumludur
MAA

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
There may be several selection cases, conditions
If you have options, you can make
If reduced money, only required one can buy
Dreaming can be, even not present
Reality on your hands, that you can perform
Even heart and mind be in connection, at approved
Must have a creational fact, even on science
Some preferred for election the rules, models
Not in progressive state
Development, progress upon the humanity
For over civilization on love at humanity
Not for known, even for unknown future facts
Continuously information taken,
Not for regret, not known future
Education performing can be an estimation
Aiming for happiness, pleasure
Only by knowing yourself, by your heart, desires
...
You love this shoe, so try it if not fit
So, make up your mind
You cannot choose this shoe, be in wisdom
Individual rights, indicated the person facts
MAA

Yönetimi yıkmaya çalışmayan, gerçek muhalefet varsa demokrasiden söz edilebilir

Demokraside farklı düşünceler olmalıdır, ekseriyet olursa yönetim, olmazsa muhalefette olurlar

11. TCK başta amacı; kişi hak ve özgürlüklerini korumak
Toplumda farklı görüşlerin olması doğaldır
Seçim bu açıdan, azınlık dışında (%5-10) seçilmez
Toplumun %20 iktidar, %20 iktidar yanlısı
Belirli yönetimde olan %40 avantajı olmaktadır

First purpose of Penalty Codes, protect civil Rights, liberties
In common, there will be several ideas
Selection not done at 5-10% restrictions
Population ratio: 20% manager, 20% opposition
Ruler has also 20% approval, increase to 40%

Tersi %20 muhalefet, aynı zamanda oy vermeyen
%10 azınlık, farklı görüşler ile bu oran %35 olur
%20 kararsız, son ana kadar belli olmaz
Eğer oy verirlerse, %70 üstü katılımı
Ekseriyette bu kişiler iktidarı belirlerler
Net ortaya koyan seçimdir
İktidara getiren muhalefettir
Yönetime alternatif olmaz ise seçilemez
Bu kendini yönetici görmesi anlamını taşımaz
Dikta isteği, darbeci zihniyet demokrasi değildir

...

Muhalefet bana niye oy vermiyorlar?
Ben ideal ve en iyisi, düzelterek olanım der
Kaynak, dışardan gelecek maddi boyutlardır
Devletçilik temel, istenilen boyut uygulanmalı
Plan ve program ile, ekonomi kontrollü olmalı
Bizim iznimiz, onayımız olmayan yapılamaz
Finans, belirli kişilere verilmelidir, halk alamaz
Bireysel karar ve düşünce geçerli olamaz
Sonra niye oy vermiyorlar diye suçlar
Oy vermeyenleri de itham eder
İkna edemedim der
Bir kere bilgilendirme yapılır, rıza bireye aittir
İkna bir zorlamadır, kabul edilemez
Programını yapabilirsin, dayanak, gerekçe önemli
Her tarafa oy için yaklaşırsan, kararsızlar vermezler

...

Bu nedenle ekseriyet yerine milletvekilleri seçmeli
Parlamento seçmeli, yönetimi kontrol etmeli
Kendileri seçerlerse, başkan kontrollerindedir
Farklı menfaat ile hâkim olmak isterler
Olmuyorsa, iktidarı zor durumda bırakarak
Terk etmesini, felaket, perişanlık bıraktı demek
Belirli sosyal grupları alarak, darbe yapmak
Darbe en kolayı olmaktadır
Hitler seçim ile değil, darbe ile yönetime gelmiş
Bırakmamıştır

...

O zaman muhalefet varsa, demokrasi neden olur?
İnsanın kendisi bile beyin fırtınası yapmalı
Değişik alternatifleri düşünmelidir, bilgilenmelidir
Karar kendisinde olacağı için
Kendine muhalefet yapabilecektir
Devamlı değişim kaçınılmaz ise
Bunu gelişim üzere yapması gerekir
Yönetim sorunu başkasının karışması ile olur

...

Sorun, muhalefetin iktidar olması arzudur
Bu durumda muhalefet değil iktidar olacaktır
İktidar olunca yapacakları teorik ve örnek değil
Topluma ve gereksinimlere göre değil, bireye göre
Birey Hakkı esas alınarak planlanmalı, yapılmalı
Bilime dayanarak, paylaşım vakıf üzere olmalıdır
İktidar hırsı ile muhalefet olunmaz
Danışman, konsültan gibi, öğüt veren olmalıdır
Danışman, konsültan kendilerini müdavi hekim
Hastadan sorumlu ve karar veren sanmaları gibidir
Hekimlikte tedavi, kitaba değil, hastaya göre
Bilim yansıması insan, onu inceleyerek yapılmalı

If the opposition can take other votes
This will increase up to 35%, not 40
Not known the indecisive up to last week
If gives votes, preferred mostly manager
Over 70% given votes to manager side, party
Clear result on free election
The fact, opposition party, lead the manager
If not an alternative, not being elected
This not meaning assuming as manager
Oppression decision is not a democracy factor

...

Their decision "we're the best, not given votes?"
"Only we can heal and correct this situation"
The only source, outsider, given finance
As status, government must on rule, not people
They are on controlling the economy, given
They must regulate, one given permission
Finance given to such selected one, not common
Not let individual decisions, verdict
Asking why not given votes
Accusation, to not given votes
Not convicted them
Thus, conviction, is not a consent, a pressure
You can only give information, consent form them
First, you can make program, reasoning
Mainly grounding on Civil Liberties, Rights

...

Only members of Parliament select the manager
Thus, can control the regulation, supervision
If from their votes, can change them
Several benefits focus want to be active
Or they forced them, not to be in survival
If they left, their heir is bankrupt
By using several social groups for coup
Oppression by coup, the easiest way
Even Hitler was not selected
Got the managing, not left

...

If so, what opposition party is essential?
At democratic act, you must do brain storming
Thinking several alternatives, taken information
Because the verdict, consent from you
You can be an opposition to you, yourself
Continuous differentia is on real, be on progress
Development on evolution, civilization
If someone forced you, verdict be a problem

...

The problem, conflict is, demanding the managing
Not being on opposition party, being at managing
After election, what will be done, not at theorem
Not for a group or any assemblies, just for person
Civil Liberties, equality rights for everyone
Upon the scientific concept on foundation
Greed to be boss, disturbs opposition party
Being consultant, advisor, warner, yes
Not replace themselves the responsible physician
Given, changing the order of treatment, form them
Treatment not upon the book information
Due to the evidence of the patient

Kısaca ilimin yansıması insana göre olmalıdır
Muhalefet olmak, iktidarın olumlu olanlara övgü
Öngörüler ve öneriler, uyarılar yapmasıdır
Ben gelsem tümünü yıkarım
180 derece tersini yaparım muhalefet değildir
Muhalefet olunmadan da iktidar olunamaz
Seçimi kaybettim değil, halk bize muhalefet verdi
Taktir halkındır demezler, diyemezler
...
Rektör olunca, 25milyar bütçeyi, 4,302,308 milyar
5 yılda 172bin farklı büyüme oldu
1993-1997 kriz döneminde olan dönemde yapıldı
Nasıl oldu?
Geçmişteki eğitim ve beceri ile
Üniversite Hastanesinin 4,2milyar borcu, 4,1 ciro
Bunu 12 milyar ve 35 milyara çıkararak oldu
Maddi destek ile değil, aynı yapı, bilişim çağı ile
Vakıf yöntemi, masraf kendinden, net gelirden pay
Paylaşım esası ile oldu
Karar gelir getiren üniteye, yönetimden alındı
Kısaca vakıf tecrübe dayanan yapılanma ile oluştu
Yap-işlet yöntemi ile devir alındı
Özel Hastane işletmesi, Tıp Fak. Hastanesi işletildi
Özel okul işletmesi, Eğitim Fak. Uygulama alanı
4 özel vakıf, 54 şirket ve etkinlik kuruldu
Antlaşmalar tüm net kâr, üniversiteye devir olacak
Özet, bilgisizce, pratik olmadan olmaz, oluşmaz
Tesadüf ile hiç oluşmaz
Hasta görmeden teorik bilgi ile hekim olunamaz
Danışman, kendi açısından bakar
Yönetici ise, toplu açısından bakmalıdır
Devletçilik değil, kişi hakları esastır
Birey Hakkı temelinde olaya bakmalıdır
...
Nasıl oluyor, muhalefeti kabul etmiyorlar?
Aristokrat zihniyeti gibidir
Bir profesöre ek bilgi, katkı verilmesi gibidir
Bilgiler kitap, literatürden, kesin doğrudur
Hasta verileri uymaması, derste olmaz, elbette
Doğal yönetici, bilen, not verendir
Tek tip olmaları, üniforma gibi olması uygundur
Yakalarında sıfat ve adlarının olması gerekir
İmgeler, rozetler kişilikleri belli etmelidir
Kişiler tanımlanmalı, doğrudan soru sorulamaz
Bir toplantıda doçent ve üstü ancak soru sorar dedi
Onların altındaki tanımadığı için sınır koydu
Ben profesörüm dedim, ama farklı daldansın
Kısaca yanıt vermedi
Bilgi hocadan alınır, ezberlenmelidir
Her birey kendi sıfatını bilmelidir
Seçilen, atanan, hoca öğrenci kesin sınıflardır
Standartlara uymalıdır, uymayan dışlanmalıdır
Doğuştan üstün olanı seçmeyenler itham edilirler
Bazıları ezberlerler, Tanrı, peygamber sözü diyerek
Kutsallık katarlar, sosyal üstünlük kurmak isterler
Tanrı ile iletişim geçen kişi, ayrıcalıklı olmalı
Kuran dışı, şirk içindesin diyene elbet düşman olur
Kendisine oy vermeyene de elbet kabul etmezler
Onlara hakaret eder, farkında bile olmazlar

By evaluation, examination upon medical facts
Even at positive acts of managing, respect it
Warns, for applicable facts
Not indicated when I am on rule, order, turns them
180 percent opposition, for everything
In democracy, selection gives the roles
Not lost the election, people give us opposition
If not indicate, people have the right, not
democracy
...
When a rector at establishing University
In 5 years, budget, from 25 to 4,302 billion
Most financial crisis in Turkey, 1993-1997
How can 172 thousand more increase?
Past education I must indicate
University has 4,3 billion debits of 4.1 total income
By increasing the income at 12 and 35 billion
Not by financial support, by computing
Method; foundation, expense, gain to their pool
Not profit has sharing upon the position
Orders taken form faculties to the unit
Summary, the proficiency on foundation
Even by construct, work and gain aspect
Taken administration of a special hospital
Special school for education Faculty
4 foundation, 54 business section, 155 person
Agreement, after the net profit, left to university
Outline, expertise and profession is required
Not by happening and by chance
If not seen a patient, not being a physician
Consultant can look from their perspective
Manager from their side, thus not common window
The civil rights on units for special gain pool
A single person rights must be on top
...
Why not accepted being an opposition party?
Like an aristocratic concept
If you want to give advice to your professor
Rejected, book knowledge not for discussion
Patient evidence not at the class
Natural ruler, manager given notes, not passed
Wearing as if same uniform, and same status
Must have a sign, name on their uniform
Indicate the signs, other aspects at their decision
Not directly asking question
In a conference, I asked a question
Lecturer indicates as only professors can ask
I am professor, but not at the same action
I put restriction only allow the known person
He said and not given any answer
Given me an advice, you must know your status
Elected, appointed, educated and learning person
There are standards, so you must obey them
If you are not selected the up, top person
Of course, you must be accused
Some as if memorized some words
Indicating as if connection with the God
Holly words cannot be opposed
As I indicate, you are out of Religion, Quran

Üstün kişilerdir

...

Bazı kişileri peygamber gibi laik olarak üstte tutar

Atatürk'ün söylemediği, yapmadığını, yaptı der

Köylü efendimizdir, savaşı millet kazandı

Düşüncelerine, eylemlerine aykırı olan

Yoktur, söylenmez, kabul edilemez

MAA

They accused and insulted me, as usual
Because they are selected form God, special person

...

At non religion section, admiration to some person

As Atatürk not mentioned and indicated

Thus, *the farmers are our Lord, our Sir*

If this is contrary at their ideas not mentioned

Only selected words, even not said accepted

MAA

Kaynaklardan Birey Hakkı

Demokrasi kelimesi Oxford Lügat tanımı ile “*siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu, toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim biçimi*” denilmektedir. Halkın kendisini başkasının temsil etme yöntemidir, ama konu kişinin kendi kendisini yönetmesi, bilinçlenme ve kendi karar verme boyutu Birey Hakkı kavramı olmalıdır. Kısaca demokrasi bireyin hakkını kişi olarak toplum içinde ezme, toplum boyutunda silinmesidir. Ayırı görüş ve tercih değil, genel tercih içinde kalmalı, kalıpsal boyut oluşmalıdır.

Cumhuriyet kelimesi etimolojisi “*Cumhuriyet kelimesi Arapça kökenli olup, 18. yüzyılda Osmanlı Türkçesinde türetilmiş bir isimdir. Arapça cumhur kökü "bir araya toplanma, topluluk oluşturma" anlamındayken, bu kökten türeyen (cumhur) kelimesi ise "cemiyet, toplum, kamu" anlamına gelir*” şeklindedir. Yine birey toplum içinde kaybolmaktadır.

Bu açıdan Kaynaklar, birey hakkı ile toplum içinde bireyin sadece söz hakkı tanınması, tercih değil, seçim boyutunun gündeme gelmesi açısından irdelenecektir.

Civil Rights

Civil rights are an essential component of democracy. They're guarantees of equal social opportunities and protection under the law, regardless of race, religion, or other characteristics. Examples are the rights to vote, to a fair trial, to government services, and to a public education. In contrast to civil liberties, which are freedoms secured by placing restraints on government, civil rights are secured by positive government action, often in the form of legislation.

Yorum

Civil, vatandaşlık olarak tanımlanmakta, bu açıdan belirli Ülkede olan olarak bazı Devletlerde alınmaktadır.

Bu açıdan kim olursa olsun, hak edişe göre gereksinimler verilmelidir. Kadın, anne ve emzirten anne farklı hak edişi vardır. 2016 yılında Amerika'da onlar için oluşturulan yerlerde emzirmesi onaylanırken, bizlerde her ortam onlara uygun hale getirilerek kanunla değil, sosyal olarak izin verilir.

Demokrasi seçim ve kendi yönetenin seçme iken, temel birey hakkında seçim değil, kendi kendisini idare etmesi, rıza boyutu öne çıkar. İkna yasak, suç kapsamındadır.

Dolayısıyla seçim bile birey hakkı konusunda tereddütlü boyuttur. Kendi rızası yerine başkasını seçme, kişi hakkını zedeleyen bir boyut olmaktadır.

Bağımsızlık oy kullanma, seçme hakkı olmakta, gerçekte ise kendisini yaşaması değil, sadece kalıbı seçmesi bir hürriyet olarak görülmektedir. Hangi kalıbı seçersen, takımı seçersen? Atatürk'ün dediği gibi, “*ben sporcunun çevik ve ahlaklısını severim*” denilmelidir.

Civil and political rights, Wikipedia

Civil and political rights are a class of [rights](#) that protect [individuals' freedom](#) from infringement by [governments](#), [social organizations](#), and private individuals. They ensure one's entitlement to participate in the civil and political life of society and the [state](#) without [discrimination](#) or [repression](#).

Civil rights include the ensuring of peoples' physical and mental integrity, [life](#), and [safety](#); protection from discrimination on grounds such as [sex](#), [race](#), [sexual orientation](#), [national origin](#), [color](#), [age](#), [political affiliation](#), [ethnicity](#), [social class](#), [religion](#), and [disability](#); ^{[1][2][3]} and [individual rights](#) such as [privacy](#) and the freedom of [thought](#), [speech](#), [religion](#), [press](#), [assembly](#), and [movement](#).

Political rights include [natural justice](#) (procedural fairness) in [law](#), such as the [rights of the accused](#), including the [right to a fair trial](#); [due process](#); the right to seek redress or a [legal remedy](#); and rights of [participation](#) in [civil society](#) and [politics](#) such as [freedom of association](#), the [right to assemble](#), the [right to petition](#), the [right of self-defense](#), and the [right to vote](#).

Civil and political rights form the original and main part of international [human rights](#).^[4] They comprise the first portion of the 1948 [Universal Declaration of Human Rights](#) (with [economic, social, and cultural rights](#) comprising the second portion). The theory of [three generations of human rights](#) considers this group of rights to be "first-generation rights", and the theory of [negative and positive rights](#) considers them to be generally [negative rights](#).

Yorum

Burada da insan belirli olanı seçmek zorunda mıdır? Bu kalıplaşma, yeni ve değişimi engellemektedir. Bu açıdan her birey kendi görüşleri ve yaklaşımları olmalıdır.

Bu nasıl olacaktır?

- **Kabile Kültüründe:** Büyükler her uzmanın ve sonra kişilerin görüşlerini alır. Doğru veya yanlış demez. Sadece, zarar ve zulüm kapsayanları ayırır, dışlar. Son olarak çocuk, gençlerin görüşünü alır. Çünkü onlar kişilerin statüleri değil, fikirlere bakar, özet yapar ve daha salt net sonuca bakarlar. Bilgin sıfatını taşıyan kişi, her görüşü ele alır, genel isteyen istediğini bilim ve gerçeklik üzere yapabilir der, yardım ve destek gerekenleri de maddi ve manevi açıdan sağlar. Zarar ve zulüm olmadıkça her birey kendi kararına göre davranabilir. Celal Bayar'ın bu şekilde bazı kararlar alınan toplantıda davet üzere, genç iken katılmış, son söz bana verilmişti. Somut karşı durum olursa, buna göre davranış değiştirilebilir ama somut, kanıt dayalı olmadıkça, kişi yorumuna göre olmayacağı da net ortaya konulmalıdır.
- **Tarım Kültüründe:** Sosyal yaşantıda birçok düzenlemeler vardır, bu zorlama değil, bir ilke ve prensip olarak ele alınmalıdır. Kanun yapılmalı ama düzenlemeleri yapmamak suç kapsamında olamaz, bu açıdan bilime dayalı gerekçeler sunulmalıdır. İstanbul'a gitmek için en uygunu Hızlı Tren iken, istenilen yemek ve diğer unsurlar ise Business sınıf alınabilir. Ama yolda bir yere veya Düzce'ye de uğranmak isteniyorsa araba ile gidilebilir. Bu bir tercih, bir öneridir. Zorlama değil, kişinin talebine göredir. Bilet bulunuyorsa, hangi zamanda gelip, gidecektir, bu ona kalma durum, yerleşeceği yere ve karşılayana göre hazırlanması gerekli yapıdır. Anne ve Babalar zorlama değil, çocuğun, sıklıkla Üniversitede okuyana göre yaklaşım yapmalıdır. Sıklıkla mezun olsalar bile, aileler çocuklarına yedek ek kart çıkartır, zorda kalınca oradan harcama yapabilirler. Yap veya yapma diyen aile sıklıkla kayıptadır.
- **Endüstri Kültürü:** Okul durumunda olduğu gibi, bir genel yapı vardır, bireyler buna göre kendi yapısını düzenlemeleri beklenir. Burada tek faktör, sevilmeyen boyut yapılmaz, istek, zevk ile yapılması önemlidir. Zorla güzellik olmaz. *Dayak Cennetten çıkmadır* sözündeki dayak kelimesi, dayanak ve destek anlamındadır. Burada karar bireye ait olmalı, çocuklarda da sevilip ve hoşlanmasına bakılmalıdır.
- **Yüksek Teknoloji Kültürü:** Globalleşen Evrende bir üstün güç kabul edilerek insanlar ezilmektedir. Hiçbir Ülke diğerinden daha çok zengin olabilir ama, insanlık boyutu karşılaştırılmaz. Sıklıkla bireyin beyni yıkatılarak kendi şartlarını sevmesi, arzu etmesi boyutu içine sokulabilir. Kölelerin hürriyet istememesi buna örnek olarak sunulabilir. Osmanlıda forsalar köle değil, işçi gibi çalışan olduğu için, savaşta çıkıp köle olmamak için canları ile savaşıyorlar ve teslim olmadıkları, kazandıkları görülmektedir. Bunu için eğitim

önemli ama eğitim, muasır medeniyet ötesinde olmalı, çağdaş değil, fikri hür, irfanı hür, düşüncesi hür kişiler yetiştirmeli, kısaca Atatürk ilkelerinde olmalıdır.

- **Karma Kültür:** Hangi yapı içinde olunursa olsun, topluma değil, insanlara bakarak, onların rızası ile bir değişim, kişi hakkı gerçek anlamda sağlanması, hekimlerin işlevleri olmaktadır.
- **Birey Hakkı Kültürü:** Bu yaklaşım toplumda seçim, demokrasi denilerek bireyin hakları ezildiği görülmektedir. Gerçek anlamda olması ancak gruptaki bireylerin eğitiminin tam olması ile olası görülmektedir.

Ben eğitildim, benim hakkımdır, sınavlarda başarılı olan da benim. Benim oyu ile çiftçinin oyu bir olur mu? *Çiftçiler milletin efendisidir* prensibi ile zıt olmaktadır.

Özet olarak çocuk, doğumdan itibaren bir Devlet ferdi olarak ele alınıp, geçek hakkı boyutunda yetiştirilmeli, aile değil, devletin desteği ile oluşturulmalı ama bu bir kalp değil, kişisel değişim, gelişim içinde olmalıdır. Kısaca yukarıda yaklaşımlar, bir kalıbın ferdi olması beklentisidir.

History

The phrase "civil rights" is a translation of Latin *jus civic* (right of the citizen). Roman citizens could be either free (*liberates*) or servile (*servitors*), but they all had rights in law.^[6] After the [Edict of Milan](#) in 313, these rights included the freedom of religion; however, in 380, the [Edict of Thessalonica](#) required all subjects of the Roman Empire to profess Catholic Christianity.^[6] Roman legal doctrine was lost during the Middle Ages, but claims of universal rights could still be made based on Christian doctrine. According to the leaders of [Kett's Rebellion](#) (1549), "all bond men may be made free, for God made all free with his precious blood-shedding."^[7] In the 17th century, [English common law](#) judge Sir [Edward Coke](#) revived the idea of rights based on citizenship by arguing that Englishmen had historically enjoyed [such rights](#). The [Parliament of England](#) adopted the [English Bill of Rights](#) in 1689. It was one of the influences drawn on by [George Mason](#) and [James Madison](#) when drafting the [Virginia Declaration of Rights](#) in 1776. The Virginia declaration is the direct ancestor and model for the [U.S. Bill of Rights](#) (1789).^[citation needed]

The removal by legislation of a civil right constitutes a "civil disability". In early 19th century Britain, the phrase "civil rights" most commonly referred to the issue of such legal discrimination against Catholics. In the [House of Commons](#) support for civil rights was divided, with many politicians agreeing with the existing civil disabilities of Catholics. The [Roman Catholic Relief Act 1829](#) restored their civil rights.^[citation needed]

In the United States, the term civil rights has been associated with the [civil rights movement](#) (1954–1968), which fought against racism.^[citation needed]

Yorum

Batı kaynaklarında bu yaklaşımların daha sonra olduğu, aristokrasi ve yönetime karşı bir düzen olması açısından vatandaşlık hakkı tanımlanmıştır.

Atina demokrasisinde oy verme hakkı sadece 50 kadar senatörün olup, meclis gibi seçmektedirler. Romalı vatandaşın hakkı sonra eklenmiş, kadınlar hakkı bile olmadığı bilinmelidir.

Türk yapısında bile bir meclis, Toy olduğu, buna bazı uzmanların görüş verdiği, bilgin, kadı ve eğitimcinin şikâyet ve durumu dinledikten sonra yaklaşımları ve tüm otoritelerin fikir yürüttüğü bir yapı vardır. Cengi Hanın sözü, *ben Hanlar hanı Cengiz bunu söylüyorum Hanım ne demektedir, onu dinleyelim.*

Savaşa giderken bile rıza şartına bakıldığı, zorla asker yapılmadığı da bir emsal olmaktadır.

Protection of rights

[T. H. Marshall](#) notes that civil rights were among the first to be recognized and codified, followed later by political rights and still later by social rights. In many countries, they are [constitutional rights](#) and are included in a [bill of rights](#) or similar document. They are also defined in [international human rights instruments](#), such as the 1948 [Universal Declaration of Human Rights](#) and the 1966 [International Covenant on Civil and Political Rights](#). Civil and political rights need not be codified to be protected. However, most [democracies](#) worldwide do have formal written guarantees of civil and political rights. Civil rights are considered to be [natural rights](#). [Thomas Jefferson](#) wrote in his [A Summary View of the Rights of British America](#) that "a free people [claim] their rights as derived from the laws of nature, and not as the gift of their [chief magistrate](#)."

The question of to whom civil and political rights apply is a subject of controversy. Although in many countries [citizens](#) have greater protections against infringement of rights than non-citizens, civil and political rights are generally considered to be universal rights that apply to all [persons](#).

According to political scientist Salvador Santino F. Regilme Jr., analyzing the causes of and lack of protection from human rights abuses in the Global South should be focusing on the interactions of domestic and international factors—an important perspective that has usually been systematically neglected in the social science literature.^[8]

Yorum

Tarihte 313 yılında inanç bağımsızlığı denildiği, ancak 380 yılında Katolik açıdan zorlamalar geldiği bilinmektedir. Bundan sonra 1549 Tanrı her bireyi eşit yaratmış, 1689 İngiltere, 1777 Virginia Amerika’da eşitlik kavramları tanımlanmıştır.

622 Medine Antlaşması, tüm İslam alemi içinde, genellikle Selçuk ve Osmanlının belirgin yapısal antlaşması olmuştur.

Other rights

[Custom](#) also plays a role. Implied or [unenumerated rights](#) are rights that [courts](#) may find to exist even though not expressly guaranteed by written law or custom; one example is the [right to privacy](#) in the [United States](#), and the [Ninth Amendment](#) explicitly shows that there are other rights that are also protected.

The [United States Declaration of Independence](#) states that people have unalienable rights including “Life, Liberty and the pursuit of Happiness”. It is considered by some that the sole purpose of government is the protection of life, liberty and property.^[9]

Some thinkers have argued that the concepts of [self-ownership](#) and [cognitive liberty](#) affirm rights to choose the food one eats,^{[10][11]} the [medicine one takes](#),^{[12][13][14]} and the [habit one indulges](#).^{[15][16][17]}

Yorum

Amerika’da bağımsızlık boyutu ile eşitlik getirilmeye çalışılmış olsa da yapıya bakarsak. 300 milyon nüfus içinde %6-8 sokakta yatan, %10 sigortasız ve kendi başına olan, %10-15 işsiz ve dışlanan kişi vardır. Nereden bakılırsa %25 kişi haklardan yoksundur. Sağlık sigortaya bağlıdır, her kişi yararlanılamaz. Acil yardımda da bir hafta içinde iyileşmeyeninin desteğini devlet çeker kendi özel sigortadan halletmeli, yoksa yaşam desteği çekilir.

Zenciler potansiyel suçlu kabul edilir, %5 üstü zaten suç kaydı vardır, bu açıdan tehdit görülürse doğrudan öldürülür. Diğerleri uyarılır, sonra havaya ve ayağına ateş edilme kuralı varken, zenci ise öldürülür. Zenci denilmesi yasaktır, siyah, Afrika kökenli denilmelidir, sanki yaklaşımda değişin yapar, çünkü zenci hakaret kabul edilir. Eşitliğin acı tanımıdır.

Social movements for civil rights

Civil rights guarantee equal protection under the law. When civil and political rights are not guaranteed to all as part of equal protection of [laws](#), or when such guarantees exist on paper but are not respected in practice, opposition, legal action and even [social unrest](#) may ensue.

Civil rights movements in the United States gathered steam by 1848 with such documents as the Declaration of Sentiment.^{[18][full citation needed]} Consciously modeled after the [Declaration of Independence](#), the [Declaration of Rights and Sentiments](#) became the founding document of the American women's movement, and it was adopted at the Seneca Falls Convention, July 19 and 20, 1848.^{[19][full citation needed]}

Worldwide, several [political movements](#) for [equality before the law](#) occurred between approximately 1950 and 1980. These movements had a legal and constitutional aspect, and resulted in much law-making at both national and international levels. They also had an activist side, particularly in situations where violations of rights were widespread. Movements with the proclaimed aim of securing observance of civil and political rights included:

- the [civil rights movement](#) in the United States, where rights of black citizens had been violated;
- the [Northern Ireland Civil Rights Association](#), formed in 1967 following failures in this province of the [United Kingdom](#) to respect the Roman Catholic minority's rights; and
- movements in many Communist countries, such as the [Prague Spring](#) and [Charter 77](#) in [Czechoslovakia](#) and the uprisings in Hungary.

Most civil rights movements relied on the technique of [civil resistance](#), using [nonviolent](#) methods to achieve their aims.^[20] In some countries, struggles for civil rights were accompanied, or followed, by [civil unrest](#) and even armed rebellion. While civil rights movements over the last sixty years have resulted in an extension of civil and

political rights, the process was long and tenuous in many countries, and many of these movements did not achieve or fully achieve their objectives.

Yorum

Vatandaşlık hakları konusunda halen birçok ülkede belirgin çatışmalar olmaktadır. Afrika'da iki ırk birbirini 3-5 milyon öldürmüştür, Belçika askerleri bakmıştır. Avrupa'da Museviler, Müslümanlar katliama uğramıştır. Almanya'da işçiler ikinci sınıf görülmekte, zamanımızda da Suriyeliler dışarı atılmaya çalışılmaktadır. Eşitlik sözünü söyleyenler bunları yapanlar olması, bir paradokstur.

Problems and analysis

Questions about civil and political rights have frequently emerged. For example, to what extent should the government intervene to protect individuals from infringement on their rights by other [individuals](#), or from [corporations](#)—e.g., in what way should [employment discrimination](#) in the [private sector](#) be dealt with? [Political theory](#) deals with civil and political rights. [Robert Nozick](#) and [John Rawls](#) expressed competing visions in Nozick's *Anarchy, State, and Utopia* and Rawls' *A Theory of Justice*. Other influential authors in the area include [Wesley Newcomb Hohfeld](#), and [Jean Edward Smith](#).

Yorum

Endüstri ve Yüksek Teknoloji Kültürü temelinde her hak bir yazılı olarak tanımlanmalı, prensip olarak verilmelidir. İlk bakışta güzel ve uygun görünebilir ama bir kalıp ve düzen içinde insanın sıkıştığının da bir örneği olmaktadır.

Hür düşünce, vicdanı hür, irfanı hür net değil, tanımlanan sınırlar içinde olmaktadır. Hukuk hakların tanımlanması olmakta, temelde ise suçların boyutu ile zarar ve zulüm engellenmelidir. Her bireyin davranışı bir hak olarak tanımlanmalıdır.

First-generation rights

First-generation rights, often called "blue" rights, ^[citation needed] deal essentially with liberty and participation in political life. They are fundamentally civil and political in nature, as well as strongly [individualistic](#): They serve [negatively to protect](#) the individual from excesses of the state. First-generation rights include, among other things, [freedom of speech](#), the [right to a fair trial](#), (in some countries) the [right to keep and bear arms](#), [freedom of religion](#), [freedom from discrimination](#), and [voting rights](#). They were pioneered in the seventeenth and eighteenth-century during the [Age of Enlightenment](#). Political theories associated with the English, American, and French revolutions were codified in the [English Bill of Rights](#) in 1689 (a restatement of [Rights of Englishmen](#), some dating back to [Magna Carta](#) in 1215) and more fully in the French [Declaration of the Rights of Man and of the Citizen](#) in 1789 and the [United States Bill of Rights](#) in 1791.^{[2][22]}

They were enshrined at the global level and given status in [international law](#) first by Articles 3 to 21 of the 1948 [Universal Declaration of Human Rights](#) and later in the 1966 [International Covenant on Civil and Political Rights](#). In Europe, they were enshrined in the [European Convention on Human Rights](#) in 1953.

Yorum

İlk tanımlanan, mavi haklar olarak, tüm hürriyet ve İnsan Hakları bu kapsamdadır.

1215 Magna carta, sadece kralın gücünü zayıflatan bir yaklaşım olup, etkinleşmemiştir.

1789 Fransız İhtilalindeki *Bağımsızlık, Eşitlik ve Kardeşlik*, daha sonra ben daha eşitlik boyutuna gelmiş, aristokrasi ve zenginler, sermayedar sınıfları oluşmuştur.

1948 İnsan Hakları İkinci Dünya Savaşı sonrası ile oluşmuş, 1966 Politik Haklar ve 1953 İnsan Haklarının Avrupa Sözleşmesi tanımlanmış, ancak Birleşmiş Milletler yaklaşımı içinde 5 ülkenin diğer ülkeler arasında üstünlüğü de ortaya konulmuştur. Kısaca her ülke eşit değildir. Bu Yüksek Teknoloji Boyutunda olanlara özel üstünlük sağlamaktadır.

Bunun yanında G7, G22 gibi kalkınmış kişiler, diğer ülkeler üzerinde hak sahibi olarak görülmektedir. Nerede eşitlik, bağımsızlık ve kardeşlik sözlerini akla getirmektedir.

Civil and political rights organizations

There are current organizations that exist to protect people's civil and political rights in case they are infringed upon. The [ACLU](#), founded in 1920, is a well-known non-profit organization that helps to preserve freedom of

speech and works to change policy.^[23] Another organization is the [NAACP](#), founded in 1909, which focuses on protecting the civil rights of minorities. The NRA is a civil rights group founded in 1871 that primarily focuses on protecting the right to bear arms. These organizations serve a variety of causes one being the [AFL-CIO](#), which is America's union that represent the working-class people nationwide.^[24]

Yorum

Kurulan birçok kuruluşlar, ne gerek ise, zengin ve güçlü ülkelerin destek ve yardımının kendi menfaatine olmasıdır. Kendilerindeki fazla ve zamanı son aşamada olan süt tozlarını iletmek ile bağlı yapmaktadırlar.

Afrika Kuzeyinde petrole konularak, burada terörü durdurma bahanesi, demokrasi getirme sözü ile uluslararası kuruluşlarla, terör desteklenerek hakimiyet kurulmuştur. Adı da demokrasi getirmek olmuştur. Yüksek Teknoloji Kültürü sömürgecilik kavramını farklı yapıda işlevini sürdürmektedir, burada civil Liberties (?) en büyük dayanağı olmaktadır.

İnsan Hakları; Wikipedia

İnsan hakları, tüm insanların sadece insan olmakla sahip olduğu temel [hak](#) ve [özgürlüklere](#) denir. İnsan hakları, [ırk](#), [ulus](#), [etnik köken](#), [din](#), [dil](#) ve [cinsiyet](#) ayrımı gözetmeksizin tüm insanların yararlanabileceği haklardır. Bu hakları kullanmakta herkes eşittir. Diğer yandan *insan hakları* terimi bir ideali içerir. Bu terimi kullananlar, bu alanda olanı değil, *olması gerekeni* dile getirirler.

İnsan hakları, tüm insanların hak ve saygınlık açısından eşit ve özgür olarak doğduğu anlayışına dayanır. İnsan hakları, her bir bireye bağımsız seçim yapma ve yeteneklerini geliştirme özgürlüğü sağlar. Bu özgürlükler başkalarının haklarına saygılı olmak ve bu hakları çiğnememe zorunluluğu ile dengelenmektedir. Bir başka deyişle, birçok hakkın yanında bir sorumluluk da bulunmaktadır.

Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.

İnsan ve insan haklarına ilişkin hassasiyetleri felsefi düzlemde ilk defa dile getiren [sofizmdir](#).^[1] İnsan haklarının tarihi binlerce yılı kapsamaktadır ve kaydedilmiş tarih içinde dinsel, kültürel, felsefi ve yasal anlamda gelişmeler göstermiştir. Birçok antik belge, dinler ve felsefe insan haklarıyla ilişkilendirilebilecek çok çeşitli kavramı içermektedir.

Bunlar arasında en çok dikkate değer olanlar; [Pers İmparatoru Büyük Kiros](#) tarafından [Yeni Babil İmparatorluğu](#)'nu fethetmesinden sonra üzerinde niyetlerini yazılı olarak açıkladığı [MÖ 539](#) tarihli [Kiros Silindiri](#), [Hint Büyük Asoka](#)'nın [MÖ 272 - MÖ 231](#) arasında yazılan [Asoka Fermanları](#) ve 622'de, [Müslümanları](#), [Yahudileri](#) ve [Paganları](#) da içine alacak şekilde Yathrib şehrinin (daha sonraki ismi [Medine](#)) önde gelen aşiret ve aileleri arasında resmi bir antlaşma olarak [İslâm peygamberi Muhammed bin Abdullah](#) tarafından hazırlanan [Medine Sözleşmesi](#)'dir.^{[2][3]}

1215 tarihli [Magna Carta](#)'nın İngiliz hukuk tarihi için ayrı bir önemi olduğu kadar günümüzde [uluslararası hukuk](#) ve [anayasa hukuku](#) için de önemi büyüktür.

Modern insan hakları

Modern insan hakları hukukunun büyük bir kısmının ve insan haklarının en modern yorumlarının görece yakın tarihte izleri sürülebilir. 1689 tarihli [İngiliz Yurttaş Hakları Beyannamesi](#) (veya "İnsanların Hak ve Özgürlüklerini ve Kraliyetin Haleflığının Düzenlenmesini Beyan eden Kanun") Birleşik Krallık'ta (İngiltere'de) baskıcı hükümet uygulamalarını yasa dışı saymıştır. [18. yüzyılda](#) iki büyük devrim meydana geldi; 1776'da [ABD](#)'de ve 1789'da [Fransa](#)'da: Bunlar ciddi hak kazanımları sağlayan iki sonucun elde edilmesini neden oldu, [Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi](#) ve Fransız Hoca [İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi](#). Ek olarak 1776'daki [Virginia Haklar Beyannamesi](#) bir dizi temel hak ve özgürlükleri sağlamıştır.

Bunları 18. ve 19. yüzyıllarda [Thomas Paine](#), [John Stuart Mill](#) ve [Hegel](#) gibi düşünürler tarafından insan hakları felsefesinde gerçekleştirilen ile ilerlemeler takip etmiştir. *İnsan hakları* terimi büyük olasılıkla Paine'in *İnsan'ın Hakları* isimli eseri ve [William Lloyd Garrison](#)'ın 1831'de *The Liberator*'de çıkan ve "okuyucularına insan haklarının esas nedenini yazmaya çalıştığını" anlattığı yazıları yayınlandığı dönemde kullanılmaya başlandı.^[4]

20. yüzyılda insan hakları

Birçok grup ve hareket insan hakları adına 20. yüzyılda çok büyük toplumsal değişimleri gerçekleştirdiler. [Batı Avrupa](#)'da ve [Kuzey Amerika](#)'da, [sendikalar](#) çalışanların greve gitme hakkını garanti altına alan, asgari çalışma koşullarının oluşturulmasını sağlayan, [çocuk işçilerin](#) çalışmalarını düzenleyen veya çalıştırılmalarını yasaklayan yasaların çıkarılmasını sağladılar. [Kadın hakları](#) hareketi kadının [oy verme](#) hakkını kazanmasında başarılı oldu. [Ulusal bağımsızlık hareketleri sömürgeci](#) güçleri ülkelerinden çıkarttılar. En etkileyici bağımsızlık hareketlerinden birisi [Hindistan](#)'ı [İngiltere](#)'nin sömürgesi olmaktan çıkaran [Mahatma Gandhi](#)'nin hareketidir. Dünyanın birçok

yerinde uzun süreli ırkçı ve dini baskı altındaki azınlıkların hareketleri başarılı oldu; ABD'de de [sivil haklar hareketi](#) ve daha yakın zamanlarda çeşitli [kimlik politikaları](#) hareketlerinde olduğu gibi.

[Uluslararası Kızılhaç Komitesi](#)'nin kurulması, 1864 [Lieber Sözü](#) ve yine 1864'teki ilk [Cenevre Sözleşmeleri](#) iki Dünya savaşından sonra daha da geliştirilecek olan [Uluslararası insancıl hukukun](#) temellerini atmıştır.

Dünya Savaşları, inanılmaz boyuttaki insan kayıpları ve büyük insan hakları ihlalleri modern [insan hakları belgelerinin](#) gelişiminin arkasındaki itici güç olmuştur. [Milletler Cemiyeti](#), [I. Dünya Savaşı](#)'nı takiben 1919'da yapılan [Versailles Barış Antlaşması](#)'nda yapılan görüşmelerde kuruldu. Cemiyet'in hedefleri şunlardır; silahsızlanma, ortak güvenlik çerçevesinde savaşı önleme, diplomasi ve görüşmeler yoluyla ülkeler arası anlaşmazlıklara çözüm bulmak ve küresel refahı artırmak. Daha sonra Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde yer alacak olan hakların çoğunu savunma kararlılığı da kuruluş amaçlarında vardı. 1945'teki [Yalta Konferansı](#)'nda Müttefik Güçler Cemiyet'in rolünü oynamak üzere yeni bir yapı kurma kararı aldılar. Bu yapı [Birleşmiş Milletler](#) olacaktır. BM kuruluşundan bugüne kadar uluslararası insan hakları hukukunun uygulanmasında önemli bir rol oynamıştır.

İnsan hakları kuşakları

Birinci kuşak haklar (Kişisel ve siyasal)

Siyasi kaygıların önayak olduğu, [17](#) ve [18. yüzyıllarda](#) ortaya çıkan haklardır. Bu yüzyıllar arasında halk, iktidarı elinde bulunduran devletin her şeyi yapamayacağına, insanlara keyiflerine göre hükmedemeyeceklerini vurgulayan düşünceler yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. Halk kendi hayatını ilgilendiren meselelerde etkili olmak istedi. Bu düşüncelerin sonucunda yavaş yavaş kişisel özgürlük ve bireyin devlet müdahalesinden korunması şeklinde iki temel düşünce oluştu. [\[kaynak belirtilmeli\]](#)

Bunlara [negatif haklar](#) denir. Birincil kuşak haklarının en belirgin özelliği özgürlük fikridir. [Yaşama hakkı](#), [adil yargılanma hakkı](#), [din ve vicdan özgürlüğü](#), [oy kullanma hakkı](#) gibi.

1789 da Fransız bildirgesinde bu haklardan bahsedildiği görülmüştür. Fakat yine 1789 Fransız bildirgesine görüldüğü üzere bu hakların kullanılması bütün halka ve topluma eşit bir şekilde izin verilmemiş ve belli şartlara bağlanmıştır. Mesela kölelere hiç hak tanınmazken, zengin kesimlere siyasal hakların kullanılmasında izin verilmiştir. [\[5\]](#)

İkinci kuşak haklar (Ekonomik, sosyal ve kültürel)

Sosyalist gelenekten gelmektedir. Bu haklar [sanayileşme](#) ve işçi sınıfının gelişmesi ile toplumun haklarla ilgilenmeye başlayıp mücadeleleri ile ortaya çıkmıştır. [\[kaynak belirtilmeli\]](#)

Bu haklar insanların temel ihtiyaçlarını ve nasıl birlikte yaşayıp çalışacağı ile ilgilidir. Eşitlik, yaşam için gerekli sosyal, ekonomik ürün, hizmet gibi olanakların güvence altına alınması düşüncesine dayanır.

Sanayi devrimi ile ortaya çıkan işçi sınıfı kendilerine tanınmayan haklardan dolayı rahatsızlıklarını belli etmeleri üzerine ikinci kuşak insan hakları ortaya çıkmıştır. Yani başka bir deyiş ile ikinci kuşak insan haklarının ortaya çıkmasını sanayi devrimi tetiklemiştir de denebilir. [\[6\]](#)

Bu hakların kullanımını için öncelikle bireylerin iktidara karşı talep edimini gerçekleştirmiş olması ve iktidarın da bu istek edimine karşı olumlu bir edim ile karşılık vermesi gerekir. bireylerin tek başına talepleri ile kullanabilecekleri haklar değildirler.

Üçüncü kuşak haklar (Kolektif haklar veya uzlaşma hakları)

"Dayanışma Hakları", "Yeni Haklar", "Kalkınma Hakları" gibi isimler ile de anılan bu haklar sadece devletin tek taraflı çabası ile gerçekleşmesi mümkün olmayan hem devletin hem de bireylerin karşılıklı etkin çabası ile ortaya çıkması mümkün olan haklardır. Bu haklara örnek olarak [Cevre hakkı](#), [Barış hakkı](#), [Gelişme hakkı](#) gösterilebilir. [\[7\]](#)

[Doğal hukuk](#) anlayışından doğmuştur. Pozitif hukukun düzenlemeleri ile sınırlandırılmış ve tamamlanmış değildir. [II. Dünya Savaşı](#)'ndan sonra kabul edilen [İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi](#)'nde yer alan hakları sorgulamaya bile beyannamede bulunan temel kavramları, hakları netliğe kavuşturarak geliştirmiştir. [\[kaynak belirtilmeli\]](#)

Üçüncü kuşak, birinci ve ikinci kuşak haklarının gerçekleştirilmemesinin önündeki engelleri farklı kavrayarak ortaya çıkmıştır. Bu hakkın temelinde olan düşünce toplumun kolektif haklarını kapsayarak dayanışma fikridir. Üçüncü kuşak haklar sivil ve sosyal haklar ötesine geçen haklar olarak da bilinir. Bu hak bütün toplumun haklarını vurgular.

Dördüncü kuşak haklar

Bu haklar, temelde [bilgi toplumu](#) haklarıdır. Bilgi, yayıldıkça çoğalan bir şeydir. Otoriterler bu yüzden bilginin yayılmasına karşı çıkmışlardır. [\[kaynak belirtilmeli\]](#)

Bilim ve teknolojinin gelişimine bağlı olarak ortaya çıkabilecek olan her türü olumsuz gelişmeye karşı dördüncü kuşak insan hakları ortaya çıkmıştır. Örneğin; [İnsan klonlama](#) gibi [Avrupa Konseyi](#) şartları gereği de yasaklanmıştır.

1982 anayasasında durum

- Jellinek'in tasnifini benimsemiştir.
- 3. ve 4. kuşak insan haklarına yer vermemiştir.

Eleştiriler

Marksizm

Çeşitli [Marksist](#) düşünürler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 1. maddesinde bulunan “*Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar.*” ve 17. maddesinde bulunan “*Kimse mülkiyetinden keyfi olarak yoksun bırakılamaz.*” cümlelerine^[8] atıfta bulunarak; her insanın ekonomik olarak eşit doğmadığını ve bundan yoksun bir durumun özgürlük ve hak sayılamayacağını, dolayısıyla bu durumun bir kandırmaca olduğunu ve [burjuva](#) sınıfının mülksüzleştirilmesi gerektiğini savunan [marksist](#) görüşün bu bahsi geçen cümlelerle mücadele etmesi gerektiğini vurgularlar. Bu görüşü savunanlara göre; [kapitalizm](#) koşullarında bu kavramların içi boştur ve sadece göstermeliktir. Dolayısıyla dünyaya egemen olan [emperyalizm](#) ve sınıflı toplumlara sahip devletler, bir taraftan ne kadar insan haklarına saygılı olduğunu belirterek kitleleri insan haklarından yana olduğuna inandırmaya çalışırken, diğer taraftan yoksulluk verici politikalarına, gözaltında kayıplara, hak ve özgürlük taleplerine saldırılarına vb. devam ederler. Bununla birlikte özellikle [Maoist](#) görüşü referans alan bazı düşünürler ise, ezilenlerin şiddetini meşru görmeyen bir insan hakları kavramının burjuva çerçevesinde durduğunu iddia etmektedirler. Zira [marksist](#) olduğunu belirten [Küba Devrimi](#) lideri [Fidel Castro](#) konu hakkında şu görüşleri beyan etmiştir;^[9]

"Bizler çoğu kez insan hakları üzerine konuşuyoruz. Ama aynı zamanda insanların hakları üzerine de konuşmalıyız. Diğerleri lüks otomobillere binebilsin diye neden bazı insanlar çıplak ayaklarıyla yürümek zorunda? Diğerleri 70 yıl yaşasın diye neden bazı insanlar 35 yıl yaşamak zorunda? Diğerleri müthiş derecede zengin olsun diye neden bazıları berbat bir şekilde yoksul olmak zorunda? Ben, bir parça ekmeğe bile sahip olamayan dünya çocuklarının adına konuşuyorum.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Erkek, kadın ve çocukların temel insan hak ve özgürlüklerinin belirlendiği [İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi](#) (*The Universal Declaration of Human Rights*) 1948 yılında [Birleşmiş Milletler](#) tarafından benimsenmiştir. Bu bildirge birçok ulusal ve uluslararası yasanın temelini oluşturur.

Hakların korunması

Ulusal düzey

İnsan haklarının ulusal düzeyde korunması 18. yüzyılda [anayasalar](#) ile başlamıştır. İnsan haklarının korunması için [hukuk](#) oluşturmakla yükümlü olan [devlettir](#). Devlet, bu yükümlülüğünü yasama yoluyla yerine getirmektedir. Ulusal ölçekte insan haklarının korunmasına yönelik yöntemler önleme ve denetleme odaklıdır. İç hukuka dayalı olarak yapılan ulusal koruma neticesinde, ihlal edilen hakkın niteliğine göre, hakkı ihlal edene karşı hukuki, cezai veya idari yaptırımlar uygulanabilir. Ulusal ölçekte insan haklarının korunması yargısal ve yargı dışı koruma olarak iki bölümden oluşmaktadır.^{[10][11]}

Yargısal koruma

Hak ihlal edildikten sonra başvurulacak ilk yer yargısal korumadır. Yargısal koruma; kamu hukuku ilişkilerini, özel hukuk ilişkilerini ve devletler arası ilişkileri kapsar.^{[10][11]}

Yargı dışı koruma

Yargı dışı koruma genel olarak koruma ve denetim işlevi yapan yargı dışındaki tüm kurumları kapsamaktadır.^{[10][11]}

Uluslararası düzey

İnsan haklarının ulusal düzeyde korunması ilk yol olmasına rağmen, sorunların artması ve genişlemesinden dolayı ulusal sorun büyüyerek uluslararası sorun hâline gelir. Uluslararası insan hakları düzeni, [Birleşmiş Milletler](#) ve bölgesel kuruluşlarca sağlanmaktadır. Uluslararası korumanın en temel özelliği, insan haklarına ilişkin her yerde ve herkes için geçerli olacak özellikleri belirlemek ve bunların uygulanmasını sağlamaktır.^{[10][11]}

Uluslararası sivil toplum örgütleri

- [Uluslararası AF Örgütü](#) (Amnesty International)
- [İnsan Hakları İzleme Örgütü](#) (Human Rights Watch)
- [Uluslararası Hukukçular Komisyonu](#) (International Commission of Jurists)
- [Uluslararası PEN Kulübü](#) (Poets, Essayist, Novelists)
- [Uluslararası Kızılhaç Komitesi](#) (International Committee of the Red Cross)
- [İnsan Hakları İçin Uluslararası Birlik](#) (International League of the Rights of Man)

Yorum

Bireyin serbest bilgilendirme sonucunda vereceği karar eğer suç unsuru taşııyorsa, yapmasına müsaade edilmesi, en azından gerekirken, bunlar çeşitli şekilde sınırlandırılmaktadır.

Uluslararası toplum örgütlerinin başlıca görevi Yüksek Teknoloji Kültürel yapıdaki, başlıca 5 devletin onayladığı yaklaşımları yapmak, onların doğrultusunda onay vermektir. Maddi kaynak ötesinde Birleşmiş Milletlerde onay ve daha önemlisi veto hakkı bunlarda olmaktadır.

Genel Bakış

Burada tanımlanan: a)- Hak ve özgürlükler, b)-eşitlik, ayrımcılık yasak olması, c) olması gereken, doğal verilmesi gerektiğidir.

Tanımlanan “*Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler*” şeklindedir. Hak ve saygınlık açısından eşit ve özgür denilse de öncelikle bilgi verilmeli, aydınlatılmalı, konu hakkında gereken soru ve cevaplar ile eğitilmeli ve sonra karar aşamasına geçilmelidir. Bağımsız seçim yapma ve geliştirme boyutu yanında, eğer diğer seçeneği seçerse neler olacağı ve geri dönüş, kontrol ve diğer seçeneklerde sunulmalıdır. Hastanın bilgilendirme boyutu bu açıdan 11 aşamalıdır. Hasta hakkında bilgi vermek değil, hastalığın bireydeki etkileşimi sunulmalıdır. Örneğin bir kanser durumunda kitaplar 2-3 ay ömür vermiş olabilirler, ilk tedaviden sonra elde edilene göre karar verirse, bir örnekte olduğu gibi 12-14 ay yaşaması olası olmuş, metastaz ağrıları da çekilmemiş, ölüm rahat olmuştur. Bu bilinemez, ancak tahmin olur, hekimlikte gelecek, tedavi garantisi verilmez.

İnsan Hakları konusunda çeşitli yaklaşımlar

Kuşak olarak birçok yaklaşımlar tanımlanmaktadır. Zamanımızda eti ilkeler içinde yapılanma olmaktadır. Etik ahlak felsefesi olarak doğru nedir kavramı üzerinde yapılanır. Öncelikle, doğru nedir parametrelerini uzmanlar tanımlar, daha sonra doğru olarak ne yapmalıyım demektedir.

Birinci Kuşak: Kişisel ve siyasal haklar, negatif haklar da denilir. Yaşama, adil yargılanma gibi haklar bu kuşaktadır. Bunlar sosyal verilen haklardır. Bireyin bu haklarının kamu, kurum ve kuruluşlardan korunması önemlidir.

İkinci Kuşak: Ekonomik, sosyal ve kültürel haklarıdır ve bunları tek başına talep etmek ile kullanmaları olanaklı değildir. Sosyal yaşamsal haklardır

Üçüncü Kuşak: Kolektif haklardır, dayanışma, sosyal gruplar ile oluşan yapılardır, ancak pozitif hukukun düzenlemeleri ile sınırlandırılmış ve tamamlanmış değildirler.

Dördüncü Kuşak: Bilgi toplumu hakları olup, bilgilendirme yapısı içinde aldatma, yanlış haber gibi yapılan medyanın bozulması boyutudur.

Tüm bunlar içinde bireyin kendi bağımsız kararı temelinde bağımsızlığı sadece sözel olup, ilkesel net oluşmadığı görülmelidir.

Unutmamak gerekir ki, insanlar eşit sosyal yapıda olmadıkları, bu nedenle bu eksikliğin devlet tarafından kapatılmasının gerektiği, sosyal sınıfın kalkmasını savunan Marksist görüşler vardır. Burada tam Komünist sistem yapısının, İsrail Kibutz ve Türkiye’de imece ve köy evleri gibi yapılarda görülmektedir. Vakıf yapısı ise tam bir sosyalist sistemi öngörür.

Birey haklarının korunma ve gözetilmesi için oluşan kuruluşların temelde bir sömürgeci rolüne eşlik ettikleri üzülerek gözlenmektedir.

Civil liberties, Wikipedia

Civil liberties are guarantees and freedoms that governments commit not to abridge, either by [constitution](#), [legislation](#), or [judicial interpretation](#), without [due process](#). Though the scope of the term differs between countries, civil liberties may include the [freedom of conscience](#), [freedom of press](#), [freedom of religion](#), [freedom of expression](#), [freedom of assembly](#), the right to security and [liberty](#), [freedom of speech](#), the [right to privacy](#), the right to [equal treatment under the law](#) and due process, the [right to a fair trial](#), and the [right to life](#). Other civil liberties include the [right to own property](#), the [right to defend oneself](#), and the right to [bodily integrity](#). Within the distinctions between civil liberties and other types of liberty, distinctions exist between [positive liberty/positive rights](#) and [negative liberty/negative rights](#).

Yorum

Bireye vatandaş ise haklar verilmekte, ancak bu haklar seçim boyutunda kalmaktadır. Kendisinin kendi yönetimi konusu vurgusu nadirdir. Sadece karışmamak boyutu değil, destek, gözetme boyutu da eklenmelidir.

Yabancı ülkelerde birey kendisi sigorta ve diğer hakları sağlamalı, Avrupa ve özellikle Türkiye’de tüm bakım ve sağlık giderleri devlet karşılamaktadır. Amerika’da sınırlama varken, ülkemizde sınırlama yoktur.

11 Eylül döneminde yardım için giden itfaiye grubu, tüp olmadığı için maruz kaldıkları toz v duman nedeniyle kronik akciğer hastalığı gelişmiştir. Binlerce kişinin korunmadıkları için devlet sigortasını ödemediği için sıklıkla Küba göç etmişler orada tedavi olmaktadır. Amerika ödememektedir.

Overview

Many contemporary nations have a [constitution](#), a [bill of rights](#), or similar constitutional documents that enumerate and seek to guarantee civil liberties. Other nations have enacted similar laws through a variety of legal means, including signing and ratifying or otherwise giving effect to key conventions such as the [European Convention on Human Rights](#) and the [International Covenant on Civil and Political Rights](#). The existence of some claimed civil liberties is a matter of dispute, as are the extent of most [civil rights](#). Controversial examples include [property rights](#), [reproductive rights](#), and [civil marriage](#). In authoritarian regimes in which government censorship impedes on perceived civil liberties, some civil liberty advocates argue for the use of anonymity tools to allow for free speech, privacy, and anonymity.^[1] The degree to which democracies acknowledge civil liberties is affected by the influence of terrorism.^[2] Whether the existence of [victimless crimes](#) infringes upon civil liberties is also a matter of dispute. Another matter of debate is the suspension or alteration of certain civil liberties in times of [war](#) or [state of emergency](#), including whether and to what extent this should occur.

The formal concept of civil liberties is often dated back to [Magna Carta](#), an English legal [charter](#) agreed in 1215 which in turn was based on pre-existing documents, namely the [Charter of Liberties](#).^[3]

Yorum

Birçok ülke, diğer ülkelerdeki terör veya benzeri olaylara karışmış olanları kendi ülkelerinde bakarak bir nevi baskı kurmaktadır.

Bunun gerekçesi de o ülkelerde demokrasi olmadığı şeklindedir. Terör eyleminin demokrasi ve hukuk hak olmadığı, kendilerinde olursa olur, ama başka ülkede olmasını bir koz olarak kullanmaktadır.

Asia

China

The [Constitution of the People's Republic of China](#) (which applies only to [mainland China](#), not to [Hong Kong](#), [Macau](#), and [Taiwan](#)) especially its Fundamental Rights and Duties of Citizens, claims to protect many civil liberties. Taiwan, which is separated from Mainland China, has its own Constitution.

Although the 1982 constitution guarantees civil liberties,^[4] the [Chinese government](#) usually uses the "[subversion of state power](#)" and "protection of [state secrets](#)" clauses in their law system to imprison those who criticize the [Chinese Communist Party](#) (CCP) and the [state leaders](#).^[5]

India

The Fundamental Rights – embodied in Part III of the constitution – guarantee liberties such that all Indians can lead their lives in peace as citizens of India. The six fundamental rights are right to equality, right to freedom, right against exploitation, right to freedom of religion, cultural and educational rights and right to constitutional remedies.^[6]

These include individual rights common to most [liberal democracies](#), incorporated in the fundamental law of the land and are enforceable in a court of law. Violations of these rights result in punishments as prescribed in the [Indian Penal Code](#), subject to discretion of the [judiciary](#). These rights are neither absolute nor immune from constitutional amendments. They have been aimed at overturning the inequalities of pre-independence social practices. Specifically, they resulted in abolishment of un-touchability and prohibit [discrimination](#) on the grounds of religion, race, caste, sex, or place of birth. They forbid [human trafficking](#) and [unfree labour](#). They protect cultural and educational rights of ethnic and religious [minorities](#) by allowing them to preserve their languages and administer their own educational institutions.

All people, irrespective of race, religion, caste or sex, have the right to approach the [High Courts](#) or the [Supreme Court](#) for the enforcement of their fundamental rights. It is not necessary that the aggrieved party has to be the one

to do so. In public interest, anyone can initiate litigation in the court on their behalf. This is known as "[public interest litigation](#)".^[12] High Court and Supreme Court judges can also act on their own on the basis of media reports. The Fundamental Rights emphasize equality by guaranteeing to all citizens the access and use of public institutions and protections, irrespective of their background. The rights to life and personal liberty apply to persons of any nationality, while others, such as the freedom of speech and expression are applicable only to the [citizens of India](#) (including [non-resident Indian](#) citizens).^[18] The right to equality in matters of public employment cannot be conferred to [overseas citizens of India](#).^[9]

Fundamental Rights primarily protect individuals from any arbitrary State actions, but some rights are enforceable against private individuals too.^[10] For instance, the constitution abolishes untouchability and prohibits [begar](#). These provisions act as a check both on State action and actions of private individuals. Fundamental Rights are not absolute and are subject to reasonable restrictions as necessary for the protection of national interest. In the *Kesavananda Bharati vs. state of Kerala case*, the Supreme Court ruled that all provisions of the constitution, including Fundamental Rights can be amended.^[11] However, the Parliament cannot alter the basic structure of the constitution like secularism, democracy, federalism, separation of powers. Often called the "Basic structure doctrine", this decision is widely regarded as an important part of Indian history. In the 1978 *Maneka Gandhi v. Union of India* case, the Supreme Court extended the doctrine's importance as superior to any parliamentary legislation. According to the verdict, no act of parliament can be considered a law if it violated the basic structure of the constitution. This landmark guarantee of Fundamental Rights was regarded as a unique example of judicial independence in preserving the sanctity of Fundamental Rights. The Fundamental Rights can only be altered by a constitutional amendment, hence their inclusion is a check not only on the executive branch, but also on the Parliament and state legislatures.^[12] The imposition of a [state of emergency](#) may lead to a temporary suspension of the rights conferred by Article 19 (including freedoms of speech, assembly and movement, etc.) to preserve national security and public order. The [President](#) can, by order, suspend the constitutional written remedies as well.

Yorum

Bazı ülkelerde dış baskı olmaması ve kendi için düzeni devamı açısından dikta destekçi yapı vardır. Diktada haklar yönetime göredir.

Bunun adı elbette sadece sözel hakların verilmesi olmaktadır.

Japan

Since 1947, [Japan](#), a country with a [constitutional monarchy](#) and known for its socially "conservative society where change is gradual," has a [constitution](#) with a seemingly strong bill of rights at its core ([Chapter III. Rights and Duties of the People](#)).^[13] In many ways, it resembles the [U.S. Constitution](#) prior to the [Civil Rights Act of 1964](#), and that is because it came into life during the [Allied occupation of Japan](#). This constitution may have felt like a foreign imposition to the governing elites, but not to the ordinary people "who lacked faith in their discredited leaders and supported meaningful change."^[14] In the abstract, the constitution strives to secure fundamental individual liberties and rights, which are covered pointedly in articles 10 to 40. Most salient of the human dignity articles is article 25, section 1, which guarantees that all "[people shall have the right to maintain the minimum standards of wholesome and cultured living](#)."^[15]

Despite the adoption of this liberal constitution, often referred as the "Postwar Constitution" (戦後憲法, Sengo-Kenpō) or the "Peace Constitution" (平和憲法, Heiwa-Kenpō), the Japanese governing elites have struggled to usher in an inclusive, open and [Pluralist society](#).^[16] Even after the end of [World War II](#) and the departure of the [Allied government of occupation](#) in 1952, Japan has been the target of international criticism for failing to admit to [war crimes](#), [institutional religious discrimination](#) and maintaining a weak [freedom of the press](#), the treatment of children, minorities, foreigners, and women, its punitive criminal justice system, and more recently, the systematic bias against [LGBT](#) people.^{[17][18][19]}

The first Japanese attempt to a bill of rights was in the 19th century [Meiji constitution](#) (1890), which took both the [Prussian](#) (1850) and [British](#) constitutions as basic models.^[20] However, it had but a meager influence in the practice of the rule of law as well as in people's daily living. So, the short and deliberately gradual history of struggles for personal rights and protection against government/society's impositions has yet to transform Japan into a champion of universal and individual freedom.^{[21][22][23]} According to constitutional scholar, [Shigenori Matsui](#),

People tend to view the bill of rights as a moral imperative and not as a judicial norm. The people also tend to rely upon bureaucrats to remedy social problems, including even human rights violations, rather than the court.

— *Shigenori Matsui, "The protection of 'Fundamental human rights' in Japan."*^[24]

Despite the divergences between Japan's social culture and the [Liberal Constitutionalism](#) that it purports to have adopted, the country has moved toward closing the gap between the notion and the practice of the law. The trend is more evident in the long term. Among several examples, the [Diet](#) (bicameral legislature) ratified the [International Bill of Human Rights](#) in 1979 and then it passed the Law for Equal Opportunity in Employment

for Men and Women in 1985, measures that were heralded as major steps toward a democratic and participatory society. In 2015, moreover, it reached an agreement with [Korea](#) to compensate for abuses related to the so-called "[women of comfort](#)" that took place during the [Japanese occupation](#) of the [peninsula](#).^[25] However, human rights group, and families of the survivors condemned the agreement as patronizing and insulting.^[26]

On its official [site](#), the Japanese government has identified various human rights problems. Among these are child abuses (e.g., [bullying](#), [corporal punishment](#), [child sexual abuse](#), [child prostitution](#), and [child pornography](#)), frequent neglect and ill-treatment of [elderly persons](#) and individuals with [disabilities](#), [Dowa claims](#) (discrimination against the [Burakumin](#)), [Ainu people](#) (indigenous people in Japan), foreign nationals, [HIV/AIDS carriers](#), [Hansen's disease](#) patients, persons released from prison after serving their sentence, [crime victims](#), people whose [human rights are violated using the Internet](#), the homeless, individuals with [gender identity disorders](#), and [women](#). Also, the government lists systematic problems with gender biases and the standard reference to sexual preferences for jobs and other functions in society.^[27]

Human rights organizations, national and foreign, expand the list to include human rights violations that relate to government policies, as in the case of [daiyo kangoku](#) system (substitute prison) and the methods of interrogating crime suspects.^[28] The effort of these agencies and ordinary people seem to pay off. In 2016, the U.S. Department of State released a report stating that Japan's human right record is showing signs of improvement.^[29]

Australia

Whilst Australia does not have an enshrined Bill of Rights or similar binding legal document, civil liberties are assumed as protected through a series of rules and conventions. Australia had primary involvement in and was a key signatory to the UN Universal Declaration on Human Rights (1948)

The [Constitution of Australia](#) (1900) does offer very limited protection of rights:

- the right to freedom of religion and;
- the right to freedom from discrimination based on out-of-state residence (historical prejudice based upon residence within one state affecting treatment within another)

Certain High Court interpretations of the Constitution have allowed for implied rights such as freedom of political communication (which is construed broadly) and the right to vote to be established, however others such as freedom of assembly and freedom of association are yet to be identified.

Yorum

Bazı ülkelerde yazılı olsa bile sosyal olarak Avustralya'daki yerli halkın hakları bozuk yapıdadır. İngilizler ayrıcalıklı durumdadırlar.

Refugee issues

Within the past decade Australia has experienced increasing contention regarding its treatment of those seeking asylum. Although Australia is a signatory to the UN Refugee Convention (1951), successive governments have demonstrated an increasing tightening of borders; particularly against those who seek passage via small water vessels.

The Abbott Government (2013) like its predecessors (the Gillard and Howard Governments) has encountered particular difficulty curbing asylum seekers via sea, increasingly identified as "illegal immigration". The recent involvement of the Australian Navy in refugee rescue operations has many human rights groups such as Amnesty International concerned over the "militarisation" of treatment to the refugee and the issue of their [human rights in Australia](#). The current "turn-back" policy is particularly divisive, as it involves placing refugees in government lifeboats and turning them towards Indonesia. Despite opposition however, the Abbott government's response has so far seen a reduction in the number of potential refugees undertaking the hazardous cross to Australia, which is argued by the government as an indicator for its policy success.

Europe

European Convention on Human Rights

The [European Convention on Human Rights](#), to which almost all European countries belong (apart from [Belarus](#)), enumerates a number of civil liberties and is of varying constitutional force in different European states.

Czech Republic

Following the [Velvet Revolution](#), a constitutional overhaul took place in [Czechoslovakia](#). In 1991, the [Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms](#) was adopted, having the same legal standing as the [Constitution](#). The Czech Republic has kept the Charter in its entirety following the [dissolution of Czechoslovakia](#) as Act No. 2/1993 Coll. (Constitution being No. 1).

France

France's 1789 [Declaration of the Rights of Man and of the Citizen](#) listed many civil liberties and is of constitutional force.

Germany

The [German constitution](#), the "Grundgesetz" (lit. "Base Law"), starts with an elaborate listing of civil liberties and states in sec. 1 "The dignity of man is inviolable. To respect and protect it shall be the duty of all public authority."

Following the "[Austrian System](#)", the people have the right to appeal to the [Federal Constitutional Court of Germany](#) ("Bundesverfassungsgericht") if they feel their civil rights are being violated. This procedure has shaped German law considerably over the years.

United Kingdom

Civil liberties in the [United Kingdom](#) date back to [Magna Carta](#) in 1215 and 17th century [common law](#) and [statute law](#), such as the 1628 [Petition of Right](#), the [Habeas Corpus Act 1679](#) and the [Bill of Rights 1689](#). Parts of these laws remain in statute today and are supplemented by other legislation and conventions that collectively form the uncodified [Constitution of the United Kingdom](#). In addition, the United Kingdom is a signatory to the [European Convention on Human Rights](#) which covers both [human rights](#) and civil liberties. The [Human Rights Act 1998](#) incorporates the great majority of Convention rights directly into UK law.

In June 2008 the then Shadow Home Secretary [David Davis resigned his parliamentary seat](#) over what he described as the "erosion of civil liberties" by the then Labour government, and was re-elected on a civil liberties platform (although he was not opposed by candidates of other major parties). This was in reference to anti-terrorism laws and in particular the extension to pre-trial detention, that is perceived by many to be an infringement of [habeas corpus](#) established in Magna Carta.

Russia

The [Constitution of the Russian Federation](#) guarantees in theory many of the same rights and civil liberties as the U.S. except to [bear arms](#), i.e.: freedom of speech, freedom of religion, freedom of association and assembly, freedom to choose language, to due process, to a fair trial, privacy, freedom to vote, right for education, etc. However, human rights groups like [Amnesty International](#) have warned that [Vladimir Putin](#) has seriously curtailed [freedom of expression](#), [freedom of assembly](#) and [freedom of association](#) amidst growing [authoritarianism](#).^[30]

North America

Canada

The [Constitution of Canada](#) includes the [Canadian Charter of Rights and Freedoms](#) which guarantees many of the same rights as the U.S. constitution. The Charter omits any mention of, or protection for, property.

United States

The [United States Constitution](#), especially its [Bill of Rights](#), protects civil liberties. The passage of the [Fourteenth Amendment](#) further protected civil liberties by introducing the [Privileges or Immunities Clause](#), [Due Process Clause](#), and [Equal Protection Clause](#). Human rights within the United States are often called [civil rights](#), which are those rights, privileges and immunities held by all people, in distinction to *political* rights, which are the rights that inhere to those who are entitled to participate in elections, as candidates or voters.^[31] Before universal suffrage, this distinction was important, since many people were ineligible to vote but still were considered to have the fundamental freedoms derived from the rights to life, liberty and the pursuit of happiness. This distinction is less important now that Americans enjoy near [universal suffrage](#), and civil rights are now taken to include the political rights to vote and participate in elections, being furthermore classified with civil liberties in general as either [positive rights](#) or [negative rights](#). Because Native American tribal governments retain sovereignty over tribal members, the U.S. Congress in 1968 enacted a law that essentially applies most of the protections of the Bill of Rights to tribal members, to be enforced mainly by [tribal courts](#).^[32]

The [Civil Liberties Act of 1988](#) was signed into effect by President [Ronald Reagan](#) on August 10, 1988. The act was passed by Congress to issue a public apology for those of Japanese ancestry who [lost their property and liberty](#) due to discriminatory actions by the United States Government during [the internment period](#). This act also provided many other benefits within various sectors of the government. Within the treasury it established a civil liberties public education fund. It directed the Attorney General to identify and locate each individual affected by this act and to pay them \$20,000 from the civil liberties' public education fund. It also established a board of directors who is responsible for making disbursements from this fund. Finally, it required that all documents and records that are created or received by the commission be kept by the [Archivist of the United States](#).^[33]

Yorum

Birçok ülkede insan hakları konusunda geniş tanımlamalar vardır ama örneğin göçmenlere hak verilmediği de bir gerçektir.

Ülkemizde Suriye göçmenleri devletin onları öldürmesi ile oluşmuş, Afganistan dahil birçok ülkede yaşam hakkı açısından kaçmışlardır. İşçi ve işe yarayan dışındakileri Avrupa ve Dünya almak istememektedir.

İnsan Hakkı değil, işe yarayanların hakkı olduğu bir gerçek olarak durmaktadır.

622 Medine Sözleşmesi, Anayasası

Bir kabile kültürel yapısında yazılı antlaşma olması, aynı zamanda tüm toplumsal ve sosyal işlerde, alışverişlerde kayıt getirilmesi ile bir değişen dünya gözlenmiştir.

Bir anlaşmada hâkim taraf üstün olur, dikta rejimi oluştururken, halkın, farklı inanışlarda olsa ile eşit ve bir statüde toplanması, ümmet denilerek, birliktelik oluşturulduğu görülmektedir. Eşit hakların tanımlandığı ilk ve tek anayasal yapı denilebilir.

Kuran temel ve değişmez kaynak iken, Medine Antlaşması bunun uygulaması olarak önemli ve emsal olarak alındığı için söz edilmektedir.

Medine Sözleşmesi Nedir, Maddeleri Nelerdir?

Kaynak: Osman Nuri Topbaş, Hz. Muhammed Mustafa 2, Erkam Yayınları

Medine-i Münevvere, Mekke-i Mükerrrem'inin kuzeyinde, üç tarafı dağlarla çevrili, güneyi ovalık bir şehirdir. Ziraat müsait toprağı, temiz ve güzel havası, bol hurma bahçeleriyle yemyeşil bir belde-i tayibedir.

PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN HİCRETİ SIRASINDA MEDİNE'DE KİMLER VARDI?

Resulullah Efendimiz 'in hicreti esnasında Medine'de Evse ve Hazret adlı iki Arap kabilesi ile Kayna, Nadir ve Kurayzaoğulları adlı üç Yahudi kabilesi mevcuttu. Arap kabileleri buraya "**Seylü'l-Arim**" denilen sel felâketinin akabinde Yemen'den; Yahudiler ise Romalılardan işgal, baskı ve tahriplerinden sonra Kudüs'ten gelmişlerdi.

Zamanla Araplar ile Yahudilerin arası açılmış, neticede Araplar Yahudileri mağlup ederek Medine'de hâkim duruma gelmişlerdi. Fakat bir müddet sonra Yahudilerin entrikaları ile bu iki kardeş kabile birbirlerine düşerek senelerce harp ettiler. Bu harplerin sonuncusu **Buâs Harbi'**dir. Fâsılalarla tam 120 sene devam eden ve Hicret'ten takriben 5 yıl evvel nihâyete eren bu savaşta her iki taraf da büyük kayıplar vererek zayıf düşmüştü. Bu sebeple Hicret esnasında Yahudiler, bilhassa iktisadi bakımdan Medine'nin hâkimi durumundaydılar.

Resul-i Ekrem'in Medine'ye teşrifi ile Allâh'ın lütfu sâyesinde bu iki kardeş kabile arasındaki kin ve düşmanlık sona erdi. Cenap-ı Hak şöyle buyurur:

"Hep birlikte Allâh'ın ipine (kitabına, dinine)sımsıkı sarılın. Parçalanıp ayrılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sâyesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allâh, doğru yola eresiniz diye ayetlerini size böyle apaçık bildiriyor." (Al-i İmrân, 103)

Hicret'ten sonra Mekkeli müşrikler, Müslümanların Medine'de yerleşip güçlenmelerine mâni olmak için Medineli müşriklere ve Yahudilere tehdit ve tahrik mektupları göndermişlerdi. Nitekim bir mektupta Abdullah bin Übey ile Evs ve Hazrec'den onunla birlikte olan müşrikleri şöyle tehdit ettiler:

"Siz bizim adamımızı yanınızda barındırıyorsunuz. Ya O'nu öldürsünüz ya da yurdunuzdan çıkarırsınız! Aksi takdirde bütün Arap toplulukları ile birlikte üzerinize yürür, sizin savaşlarınızı öldürür, kadınlarınızı kendimize helâl kılarız!"

Bunun üzerine Abdullah bin Übey ve onunla birlikte hareket eden Medineli müşrikler, Hz. Peygamber ile çarpışmak üzere bir araya geldiler. Bunu haber alan Allâh Resulü, onların yanına gitti ve:

"Herhâlde Kureyşlilerin tehdidi size çok tesir etmiş. Onların size vereceği zarar, sizin bizimle çarpışarak kendinize vereceğiniz zarardan daha fazla değildir! Demek siz, kendi öz oğullarınız ve kardeşlerinizle çarpışmak, onları öldürmek istiyorsunuz?!" buyurdu. Bunun üzerine onlar dağılıp gittiler. (Ebû Dâvûd, Haraç, 22-23/3004; Abdürrezzak, V, 358-359)

Mekkeli müşriklerin bu tehdit ve tahrikleri neticesiz kalmıştı. Diğer taraftan istekleri yerine getirilmeyen Kureyş'in Medine'ye umumi bir baskın yapması ve orada Müslüman, müşrik ve Yahudi ayırmadan bütün halkı katletmesi imkân dâhilindeydi. Bu müşterek tehlike, Müslüman olmayan Medinelilerin de Peygamber Efendimize yaklaşmalarına ve O'nun liderliği etrafında toplanmalarına vesile oldu.

Bunun dışında öteden beri Evseliler, Hareliler ve Yahudilerden her biri, kendi cemaatlerinin Medine'de yegâne söz sâhibi olması arzusunda idiler. Meselâ Hareliler, liderleri Abdullah bin Übey 'i Medine hükümdarı yapmak üzere hazırlanmışlardı. Hâlbuki ne Evseliler bir Hazrecli'yi ne Hazrecliler bir Evsliyi hükümdar olarak kabul etme taraftarı değillerdi. Bu sebeple Hz. Peygamber, bütün Medineliler için birleştirici bir isim olmuştu. Bu şartlar dâhilinde Resulullah Medine'nin idaresini üzerine aldı.

MEDİNE SÖZLEŞMESİ NEDİR?

"Muâhât" denilen Ensâr-Muhacir kardeşliği ile Müslümanlar arasındaki cemiyet nizamını tesis eden Allâh Resulü, vakit geçirmeden Medine'de yaşayan Yahudileri de yazılı bir metinle vatandaş kabul etti ve Medine Şehir Devleti'nin bir nevi anayasası olacak bazı esaslar ortaya koydu. "**Medine Vesikası**" adı verilen ve İslâm Devleti'nin kuruluşunun resmî bir tescili durumunda olan bu belgenin bazı umdeleri şunlardı:

MEDİNE SÖZLEŞMESİ MADDELERİ

“Bismillahirrahmanirrahim.

1. Kureyşli ve Yesribli (Medineli) müminler ile onlara tâbî ve dâhil olanlar ve onlarla birlikte cihat edenler -diğer insanlardan ayrı- bir ümmettir.
2. Bozgunculuk ve tecavüz yapılmayacaktır. Takva sâhibi müminler, içlerinden azgınlık eden, zulüm ve haksızlık yapmak isteyen, günah işleyen, düşmanlık eden ve müminler arasında karışıklık çıkaran kimseye karşı hep birlikte cephe alacaklar ve -o kendilerinden birinin evlâdı bile olsa- hepsinin elleri onun aleyhine kalkacaktır.
3. Cinayet işlenmeyecek, işlendiği takdirde Muhacirler ve Medine'deki her aile, kan diyetlerini aralarında müştereken örfe göre ödeyeceklerdir. Her zümre, esirlerinin kurtuluş akçelerini de -müminler arasında malum olan âdil esaslar dairesinde- müştereken ödeyeceklerdir.
4. Müminler, borçlu ve aile efradı kalabalık olanları kendi hâllerine bırakmayarak onların kurtuluş akçelerini veya kan diyetlerini -aralarında malum olan âdil esaslar dairesinde- ödeyeceklerdir.
5. Medine içinde ve dışında güvenlik sağlanacaktır. Medine'den çıkan da Medine'de oturan da emniyette bulunacaktır. Bir zulüm veya suç işleyen kimse bundan müstesnadır.
6. Yahudiler din hürriyetine sâhip olacaklardır. Yahudiler kendi dinlerinde, Müslümanlar da kendi dinlerinde olacaklardır. Bize tâbî olan Yahudiler de hiçbir zulme uğramaksızın ve aleyhlerinde bir ittifak olmaksızın yardım görecektir. Herhangi bir harp çıkarsa, taraflar birbirine yardım edeceklerdir. Yahudiler, müminlerin yanında savaşa devam ettikleri müddetçe, savaş masraflarına katılacaklardır.
7. İki taraf da müşrikleri himâye etmeyecektir. Ne Kureyşliler ne de onlara yardım edenler, hiçbir surette himâye olunmayacaktır.
8. Medine içinde harp yasaktır. Yesribli Vadisi'nin içerisi, bu sahife sâhipleri için haram (yâni dokunulmaz) bir bölgedir. Dışarıdan bir saldırı olursa, taraflar bölgelerini koruyacaklardır. Bir tarafın yaptığı sulhu diğer taraf da kabul edecektir. (Savaş hâlinde) Yahudilerin masrafları kendilerine, Müslümanların masrafları da kendilerine ait olacaktır. Şu kadar ki, onlar bu sahife sâhiplerine harp açanlara karşı aralarında yardımlaşacaklar ve birbirlerine karşı kötülük yerine nasihat, hayırhahtık ve iyilik esas olacaktır. Hiç kimse, müttefikine kötülük yapmayacak, mazluma mutlaka yardım edilecektir.
9. Anlaşmazlık çıkarsa, mesele Allâh ve Resul'üne arz edilecek, Hz. Peygamber'in verdiği hükme riayet edilecektir.
10. Allâh'ın ahdi ve teminatı birdir (aynı seviyededir); onların en hakir görülenlerine bile şamildir. Çünkü müminler diğer insanlardan ayrı olarak birbirlerinin mevtası, yâni müttefik ve dostudur.
11. Onlardan (Yahudilerden) hiçbir kimse, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) izni olmadan askerî bir sefere çıkamayacaktır.

Şüphe yok ki Allâh Teâlâ bu sahifedekilere riayetsizlikten son derecede sakınan, doğruluğu ve iyiliği şîâr edinen kimselerden razı olur. Bu yazı, bir zalimi ve suçluyu cezalandırmaya asla mâni olmayacaktır.

Allâh iyilik yapan ve kötülüklerden sakınan kimseleri himâye eder. Muhammed (s.a.v.) Allâh'ın Resul'üdür.” (İbn-i Hişâm, II, 119-123; İbn-i Kesir, *el-Bidâyet*, III, 263-264; Hamidullah, *el-Vesâik*, s. 57-64)

İLK İSLAM ANAYASASI

Bu maddelerin cemiyette **İslâm hükümlerinin** tatbik edilmesi için lâzım gelen esaslar olduğu gayet açıktır.

Bir vatandaşlık antlaşması olan Medine Vesikası, İslâm'ın muamelatı olmayan bir din olduğu, kânun ve hüküm koymayıp, yalnızca ibadetleri düzenlediği yönündeki bâtil iddialara en kat'î bir cevaptır.

Medine Vesikası, siyasi, iktisadi, içtimai ve dinî muhtevasıyla çok yönlülük arz eden bir antlaşma hüviyetindedir. Bu vesika, Müslümanların birliğini sağlayan yegâne unsurun İslâm olduğunu, onların birbirleriyle yardımlaşmaları, aralarında adâlet ve eşitliği gözetmeleri ve herhangi bir ihtilâf zuhurunda Allâh'a ve Resul'üne müracaat etmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Vesika, Araplar arasında mevcut olan kabile asabiyetini, adâleti gözetme prensibiyle tahdit ve tanzim etmiş, haksızlık yapan bir kimsenin akraba dahi olsa cezalandırılmasını emretmiştir.

Bu antlaşma, Yahudilere mülk edinme ve din hürriyeti vermesi hasebiyle Resulullah'ın onlara karşı muamelesindeki harikulade adâletin bir vesikasıdır. Şayet Yahudiler kendi elleriyle bozmamış olsalardı, Müslümanlarla aralarındaki bu âdil antlaşma devam edecekti.

Yorum

Yorumların genel anlamda ilkesel boyutu aşağıda genel olarak yapılacaktır.

Medine Sözleşmesi, Wikipedia

Medine Anayasası (**Arapça:** *دستور المدينة*, *Dustūr al-Madīna*), **Medine Sözleşmesi** olarak da bilinir (*Sahifet el-Medine* veya **Arapça:** *ميثاق المدينة*, "Medine Misakı"),^[1] Günümüzde MS 622-624'te yazıldığına inanılan bir belgeye verilen isimdir.

Ancak, bu belgenin hiçbir orijinal kopyasına ulaşılamaz ve kaynaklarda MS 800'lerin başlarına kadar böyle bir belgenin varlığından söz edilmez. Elde bulunan metin **İbn-i Hişâm' metninin redaksiyonu ile elde edilmiş** metindir.

Belgeyle ilgili geleneksel *İslami anlatıya* göre **İslam peygamberi Muhammed'in Mekke'den Medine'ye** gelişinden sonra MS 622^[2] veya 623 te yazılmıştır.

Önsöz, belgenin [Kureys](#) kabilesinden olan "müminler" ile *Yesribli* Müslümanlar ve onların emrinde olabilecek ve onlarla birlikte savaşabilecek kişiler arasında [işlemesi](#) için peygamber Muhammed'in bir kitabı olduğunu, onların bütün diğer insanlardan ayrı bir topluluk "*ümmet-i vahide*" oluşturduklarını ilan eder.

Belge üyelerinin eylemleri için kan parası ve fide ödemesinde, dokuz kurucu kabilenin kolektif sorumluluğunu belirledi. Bahsedilen ilk kurucu grup Kureyş göçmenleridir, bunu diğer Müslümanlardan dinsel olarak ayrılan sekiz Yahudi kabilesi takip eder. [Banu Suayb](#) kabilesi, daha önce bahsedilen dokuz kabileye Yahudi gruplarından biri olarak eklenmiştir.

Anayasa ayrıca Muhammed'i gruplar arasında arabulucu otorite olarak kurmuş ve yetkisi olmadan savaş açılmasını yasaklamıştır. Belgenin çok dinli bir [İslam devletinin](#) anayasal temelini verdiği düşünülmektedir. [\[3\] \[4\] \[5\] \[6\]](#) Sözleşmenin, Medine'de [\[6\] Evs](#) ve [Hazret](#) kabileleri arasındaki süregiden çatışmaları sona erdirmek ve tüm Medineli gruplar arasında barışı ve iş birliğini sürdürmek için oluşturulduğuna inanılır.

Muhammed'in Medine'deki gruplar arasında otoritesini vurgulamak metnin temel bir özelliğiydi.

Belge, "inanırları takip eden" tüm yerleşikler için [dini inanç ve ibadet özgürlüğü](#) sağlar.

Müslim veya gayrimüslim tüm tarafların temsilcilerinin istişarelerde veya yabancı devletlerle müzakerelerde hazır bulunmalarını garanti eder.

"Bir kadın ancak ailesinin rızasıyla bir ev sahibi tarafından ağırlanabilir.

Çatışma zamanlarında toplumu desteklemek için bir vergi sistemi getiriliyordu.

Medine'nin ([□□□](#)), yani anlaşmaya dahil olan halkların hiçbir kanının dökülemeyeceği kutsal yer rolünü ilan etmişti.

Metne sonradan numaralandırma eklenir. Ancak, [İbn Hüsam'ın](#) siyahisinde bulunan tüzüğün [en çok okunan versiyonunun](#) gerçekliği konusunda genel bir fikir birliği vardır. [\[7\] \[5\]](#)

Tarihsel değeri

[Sena'da bulunan el yazmaları](#) . UV ışığı kullanılarak ortaya konan "alt metinler" günümüz Kuran'ından çok farklıdır. [Gard R. Puin](#) bunun gelişen bir metin anlamına geldiğine inanıyordu. [\[8\]](#) Benzer bir tabir Lawrence Conrad tarafından [Muhammed'in biyografisi](#) için kullanılır. Çünkü onun araştırmalarına göre, Peygamber'in doğum tarihi ile ilgili İslam ilmi görüşü H. 2. asra kadar 85 yıllık bir çeşitlilik arz etmiştir. [\[9\]](#)

Medine Anayasası'nın hiçbir orijinal nüshası bulunmuyor. Onun varlığını yalnızca [erken dönem Müslüman kaynaklarında](#) yer alan alıntılardan biliyoruz; bunlardan en erkeni, [İbn İshak'ın](#) 700'lerin ortalarında yazıldığı iddia edilen kayıp "Sırat Resulullah "ta bulunan materyali yeniden yayınladığını iddia eden [İbn Hüsam'ın](#) (MS 800'lerin başı) "[Al-Sarah Al-Nabawiyah](#) " adlı eseridir. Daha sonraki Seyyid el-Nas ve Ebu *Ubeyd'in Kitap al-Awwal'* gibi Müslüman yazıları da Medine Anayasası'ndan malzemeyi koruduğunu iddia ediyor.

Birçok Müslüman ve Batılı İslam alimi, belgenin varlığına inansa da, günümüze ulaşmayan belgenin tarihselliği, [revizyonist akademisyenler](#) [\[10\]](#) tarafından doğruluğundan emin olamayız diyerek sorgulanmıştır. [\[7\] \[11\] \[12\] \[13\]](#)

Montgomery Watt, Kureyş' ve Muhammed'i ön plana çıkarmaması sebebiyle metnin erken Medine döneminde (yani MS 622'de veya kısa bir süre sonra) yazılmış olması gerektiğini öne sürdü... Hubert Grimm'e 624 CE [Bedir Savaşı'ndan](#) sonra, Leone Çeteni gibi diğerleri ise bu savaştan önce yazıldığını öne sürdü. [\[5\]](#)

RB Serjeant, 20. yüzyılın ortalarında Kuran'ın 3:101-104'ünün Medine Anayasası'na atıfta bulunuyor olabileceğini öne sürdü. Ona göre ayetler başta bir konfederasyonun kurulmasını onaylıyor, ikincisinde, Evs ve Hasret'i antlaşmalarına uymaları konusunda uyarıyor, devam eden ayetlerde ise Muhammed'in taraftarlarını, Mekkeli güçlerle yüzleşmeye ([Uhud](#)) teşvik ediyordu. [\[6\]](#)

Arka plan

Geleneksel İslam inancına göre, Muhammed'in Mekke'deki son yıllarında, Medine'deki on iki önemli kabileden bir delegasyon, onu tüm topluluk için baş hakem olarak hizmet etmesi amacıyla tarafsız bir yabancı olarak davet ederler. [\[14\] \[15\]](#) Medine' yerleşikleri arasında 620'den önceki 100 yıl boyunca, süregiden savaşlar olmuş. Tüm klanların dahil olduğu [Bu'ath Savaşı'ndan](#) sonra ortaya çıkan iddialar üzerinde tekrarlanan katliamlar ve anlaşmazlıklar, kabilelerin kan davası ve [göze göz](#) kavramlarının artık uygulanabilir olmadığını, tartışmalı davalarda karar verme yetkisine sahip tarafsız bir adam olması gerektiğini onlara açıkça göstermişti. [\[14\]](#) Bu sebeple Medine'den gelen heyet, kendisi ve hemşerilerini toplumlarına kabul etmeye ve O'nu kendilerinden biri gibi fiziksel olarak korumaya söz veriler.

Muhammed, Medine'ye göç ettikten sonra, sekiz yerli kabile ve Mekke'den gelen göçmenler arasında "bir tür ittifak veya federasyon" kuran ve Medine'deki farklı toplulukların, Müslüman cemaatin diğer topluluklar olan [Yahudilere](#) ve "[Kitap Ehli](#) "ne karşı ilişkilerini, hak ve sorumluluklarını da belirleyen bir anayasa taslağı hazırlamıştı. [\[14\]](#)

[İbn Sad el-Bağdadi](#) gibi tarihçilere göre, o zaman Medine nüfusunun bileşimi, sekiz klan yanında başlıca Evs ve Hazrec'den oluşan iki Arap kabilesinden ve geri kalan daha küçük 33' topluluktan oluşuyordu. [\[16\] \[17\]](#)

Yahudi kabileleri ise en az 20 gruptan oluşuyordu; Kaynaca, Nadir ve Kureyza bunların en bilinenleridir. [\[5\]](#)

Orijinal metin

Aşağıdakiler, [Muhammed Hamidullah](#) tarafından (MS 800'lerin başlarında İbn Hişam tarafından yazılan ve İbn İshak'ın Sırat'ı, [\[18\]](#) Ebu Ubeyd'in *Kitap-al-Awwal'*, [\[19\]](#) ve İbn Kesir 'in *al-Bidayet-wan-Nadya'sını referans gösteren İbn Hüsam'ın* [\[20\] \[21\]](#) metninin İngilizce çevirisidir.

İbn Hüsam'ın nüshasında İbn İshak' ve Ebu Ubeyd'e atfedilen iki versiyonunun karşılaştırmalı bir çevirisi, aradaki farkları vurgulayan Michael Lecker tarafından da yayınlandı. [\[22\]](#)

A Translation of the Constitution of the City-State of Madina in the Time of the Prophet

[I have tried to make the translation very clear so as not to require any marginal notes for its understanding. The clauses have been numbered, to facilitate easy reference. Since this numbering has been agreed upon and is the same in Germany, Holland, Italy and other places, so whenever I have had to differ I have indicated my difference by subdividing the clause into (a), (b), etc., so as not to interfere with the international numbering.] [\[22\]](#)

In the name of God, the Beneficent and the Merciful

(1) This is a prescript of Muhammad (صلى الله عليه وسلم), the Prophet and Messenger of God (to operate) between the faithful and the followers of Islam from among the Quraish and the people of Madina and those who may be under them, may join them and take part in wars in their company.

(2) They shall constitute a separate political unit (Ummat) as distinguished from all the people (of the world).

(3) The emigrants from the Quraish shall be (responsible) for their own ward; and shall pay their blood-money in mutual collaboration and shall secure the release of their own prisoners by paying their ransom from themselves, so that the mutual dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.

(4) And Banu 'Awf shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration, and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom from themselves so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.

- (5) And Banu Al-Harith-ibn-Khazraj shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom from themselves, so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (6) And Banu Sa'ida shall be responsible for their own ward, and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom from themselves, so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (7) And Banu Jusham shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (8) And Banu an-Najjar shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (9) And Banu 'Amr-ibn-'Awf shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom, so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (10) And Banu-al-Nabit shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (11) And Banu-al-Aws shall be responsible for their own ward and shall pay their blood-money in mutual collaboration and every group shall secure the release of its own prisoners by paying their ransom, so that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice.
- (12) (a) And the believers shall not leave any one, hard-pressed with debts, without affording him some relief, in order that the dealings between the believers be in accordance with the principles of goodness and justice. (b) Also, no believer shall enter into a contract of clientage with one who is already in such a contract with another believer.
- (13) And the hands of pious believers shall be raised against every such person as rises in rebellion or attempts to acquire anything by force or is guilty of any sin or excess or attempts to spread mischief among the believers ; their hands shall be raised all together against such a person, even if he be a son to any one of them.
- (14) A Believer will not kill a Believer [in retaliation] for a non-Believer and will not aid a non-Believer against a Believer.
- (15) The protection (*dhimmah*) of Allah is one, the least of them [i.e., the Believers] is entitled to grant protection (*yujir*) that is binding for all of them. The Believers are each other's allies (*mawālī*) to the exclusion of other people.
- (16) And that those who will obey us among the Jews, will have help and equality. Neither shall they be oppressed nor will any help be given against them.
- (17) And the peace of the believers shall be one. If there be any war in the way of God, no believer shall be under any peace (with the enemy) apart from other believers, unless it (this peace) be the same and equally binding on all.
- (18) And all those detachments that will fight on our side will be relieved by turns.
- (19) And the believers as a body shall take blood vengeance in the way of God.
- (20) (a) And undoubtedly pious believers are the best and in the rightest course. (b) And that no associator (non-Muslim subject) shall give any protection to the life and property of a Quraishite, nor shall he come in the way of any believer in this matter.
- (21) And if any one intentionally murders a believer, and it is proved, he shall be killed in retaliation, unless the heir of the murdered person be satisfied with blood-money. And all believers shall actually stand for this ordinance and nothing else shall be proper for them to do.
- (22) And it shall not be lawful for any one, who has agreed to carry out the provisions laid down in this code and has affixed his faith in God and the Day of Judgment, to give help or protection to any murderer, and if he gives any help or protection to such a person, God's curse and wrath shall be on him on the Day of Resurrection, and no money or compensation shall be accepted from such a person.
- (23) And that whenever you differ about anything, refer it to God and to Muhammad (صلى الله عليه وسلم)
- (24) And the Jews shall share with the believers the expenses of war so long as they fight in conjunction,
- (25) And the Jews of Banu 'Awf shall be considered as one community (Ummat) along with the believers—for the Jews their religion, and for the Muslims theirs, be one client or patron. But whoever does wrong or commits treachery brings evil only on himself and his household.
- (26) And the Jews of Banu-an-Najjar shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf.
- (27) And the Jews of Banu-al-Harith shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf.
- (28) And the Jews of Banu Sa'ida shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf
- (29) And the Jews of Banu Jusham shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf.
- (30) And the Jews of Banu al-Aws shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf.
- (31) And the Jews of Banu Tha'laba shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf. But whoever does wrong or commits treachery brings evil only on himself and his household.
- (32) And Jafna, who are a branch of the Tha'laba tribe, shall have the same rights as the mother tribes.
- (33) And Banu-ash-Shutaiba shall have the same rights as the Jews of Banu 'Awf; and they shall be faithful to, and not violators of, treaty.
- (34) And the mawlas (clients) of Tha'laba shall have the same rights as those of the original members of it.
- (35) And the sub-branches of the Jewish tribes shall have the same rights as the mother tribes.
- (36) (a) And that none of them shall go out to fight as a soldier of the Muslim army, without the per-mission of Muhammad (صلى الله عليه وسلم). (b) And no obstruction shall be placed in the way of any one's retaliation for beating or injuries; and whoever sheds blood brings it upon himself and his household, except he who has been wronged, and Allah demands the most righteous fulfillment of this [treaty].
- (37) (a) And the Jews shall bear the burden of their expenses and the Muslims theirs.
- (b) And if any one fights against the people of this code, their (i.e., of the Jews and Muslims) mutual help shall come into operation, and there shall be friendly counsel and sincere behaviour between them; and faithfulness and no breach of covenant.
- (38) And the Jews shall be bearing their own expenses so long as they shall be fighting in conjunction with the believers.
- (39) And the Valley of Yathrib (Madina) shall be a Haram (sacred place) for the people of this code.
- (40) The clients (mawla) shall have the same treatment as the original persons (i.e., persons accepting clientage). He shall neither be harmed nor shall he himself break the covenant.
- (41) And no refuge shall be given to anyone without the permission of the people of the place (i.e., the refugee shall have no right of giving refuge to others).

(42) And that if any murder or quarrel takes place among the people of this code, from which any trouble may be feared, it shall be referred to God and God's Messenger, Muhammad (صلى الله عليه وسلم); and God will be with him who will be most particular about what is written in this code and act on it most faithfully.

(43) The Quraish shall be given no protection nor shall they who help them.

(44) And they (i.e., Jews and Muslims) shall have each other's help in the event of any one invading Yathrib.

(45) (a) And if they (i.e., the Jews) are invited to any peace, they also shall offer peace and shall be a party to it; and if they invite the believers to some such affairs, it shall be their (Muslims) duty as well to reciprocate the dealings, excepting that any one makes a religious war. (b) On every group shall rest the responsibility of (repulsing) the enemy from the place which faces its part of the city.

(46) And the Jews of the tribe of al-Aws, clients as well as original members, shall have the same rights as the people of this code: and shall behave sincerely and faithfully towards the latter, not perpetrating any breach of covenant. As one shall sow so shall he reap. And God is with him who will most sincerely and faithfully carry out the provisions of this code.

(47) And this prescript shall not be of any avail to any oppressor or breaker of covenant. And one shall have security whether one goes out to a campaign or remains in Madina, or else it will be an oppression and breach of covenant. And God is the Protector of him who performs the obligations with faithfulness and care, as also His Messenger Muhammad (صلى الله عليه وسلم).^[23]

Yorum

Genel maddesel esaslar aşağıda verilmektedir.

Bu konuda doğrudan verimin ötesinde modern yaklaşım yapılmıştır.

MEDİNE VESİKASI

(Mustafa Özkan, *Medine Vesikası*, 2002, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Nagihan Kocadağ, *Hz. Peygamber Döneminde İslam ve Diğerleri Medine Vesikasının Sosyolojik Analizi*, 2007, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Medine Antlaşması Farklı bir şekilde özetlenirse;

- Zorla genel imza değil, her kavim tek kabul etmesi, rıza göstermesi ile etkin olur.
- Hazırlanan metin, daha sonra katılmalar ile eklenmesi olanak sağlanmaktadır
- Kimseye ayrımcılık olmadığı, erken ve geç gelenlerin eşit olduğu anlaşılmakta
- Tabi olmak, katılmış olmak, beraber savaşmak ta eşit olarak ele alınmıştır
- Kendi rızaları ile imzalayanlar, ancak farklı bir statü tanınır, bir grup olmaktadır
- Bu yapı Anayasal düzeni tanımlar, isteyen kendi arzusu ile bu gruba katılmaktadır.
- Ümmet zamanımızda millet ve vatandaşlık, belirli görüşte olanlar ve imza verenler demek
- Burada bütünleştiren boyut, başta söylenen **Allah adı, Esirgeyen, Bağışlayan olmaktadır**
- Bu birliğin bayrak olarak taşındığı bu söz olduğu görülmektedir.
- Bu birliğe katılmak için, eski suçlardan arınmalı, tazminatlar ödenmelidir. Hak edişler gerekirse paylaşılarak ödenmesi ile birliğe birey olarak üye olunabilecektir.
- Esir olanların da serbest kalması içi bedel ödenmelidir.
- Ödeme adalet prensibi ile olması öngörülmektedir. Bu mahkemelerin ve belirli hukuk boyutu ile saptanan olmalıdır.
- Ödenecek meblağ zarara uğrayan bireylere verilmelidir.
- Ödeyecek olanlar bir grup, zümre olabilir, birey olması şart koşulmamaktadır.
- Bazı ödemeler yine hak edişe göre müminler (imza koyanlar) arasında paylaşılabilir.
- Öldürme söz konusu olursa, kan diyetinin ödenmesi öngörülmektedir. Kıyas ile öldüren öldürülmeyecektir.
- Uygulanan usuller makul esaslar olması belirtilmektedir. Zamanımızda bireyin maaşının 10 yıllık bedeli olmaktadır. Bir yenidoğan bebek asgari ücret ile 5,500TL x 12 x10=660binTL tutmaktadır. Bu açıdan makul demek, fazla abartı değil, bir sisteme göre ödenmesidir.
- Adalet çerçevesi denilmesi, hak edilmesi anlamındadır, her kişi değil, kan dökülmüş olana ödenebilir.
- Maddi açıdan zor durumda olanlara yardım etmek esas alınmaktadır. Fidyeye, kan diyeti ve borçlarını da ödenmesi makul esaslara göre yapılacağı vurgulanmaktadır. Makul esaslar ifadesi, ekonomik yapıya göre uzmanların saptadığı usul olmaktadır.
- Bundan sonra kimse kendi başına antlaşma yapmayacak, toplumu bağlayacak söz vermeyeceğini kesinleştirilmektedir.

- Kendi evladı bile olsa suçlu ise teslim edecektir. Başlıca karşı çıkılacak eylem olarak iletilenler:
  - Saldırganlar
  - Haksız bir fiil tasarlayanlar
  - Suç işleyenler
  - Birisinin hakkına tecavüz edenler
  - Karışıklık çıkarmak isteyenler
- Kimse kimseyi öldüremez, başkası için yapılmadığı gibi, suçluya da yardım edilemez.
- İnsanlar birbirinin kardeşidir, eşittir.
- Zimmet, himaye ve teminat tektir.
- Tüm antlaşmalar her bireyi bağlar. En alt yetkide olanın bile kabul ettiği bağlar.
- İmza edip aynı ekipte olmasalar da tabi olanlar, yardım edilmeye hak eder.
- Barış tektir.
- Savaşta anlaşma tüm grubu katarak yapılabilir. Kardeşlik var, eşitlik her birey kapsar.
- Devlet görevleri askerlik her bireyin görevi olup, nöbetleşe yaparlar.
- Savaş, mücadele tüm grubu kapsar, tümü karşılık vermelidir, ortak savunma olmalıdır.
- Bilim üzere korunma, tedbir ve güvenlik önemli, en iyi ve doğru usullerle yapılır.
- Bir grup, bir kabile değil, tüm insanlar malı, canı himaye alındadır.
- Yargılamada, ölüm durumunda bile diyet önerilmekte, kabul edilmezse, kısas uygulanmaktadır, işlenen eylemin aynısı kişiye uygulanmaktadır. İtirazlar önce yapılacak, karardan sonra ise her kişi kabul edecektir.
- Suçluya yardım kabul görmemekte, bunlar da ayrıca cezalandırılmaktadır. Para, diyet ve taviz kabul edilmeyecektir.
- İhtilafı konular yargılama ile çözümlenecektir.
- Ortak karar olmayan harcamalarda, harcamayı yapan ödeyecektir.
- Her bireyin inancı kendinedir, senin dinin, Yaratanın sana, benim dinim Yaratıcım banadır.
- Haksızlık yapan ve suç işleyen kendisine yapar. Tazminat olursa ailesine de zarar vermiş olur.
- İyilik, günah ve kötülüklerden farklıdır, yargılamada dikkate alınır.
- Tabi olanlara da sığınmış olanlar, aynı haklara sahip olurlar.
- Yönetimin izni olmadan, tabi olanlar birlikte savaşa girmeyeceklerdir.
- Herhangi bir yaralama ve suçun cezasını istemek yasak değildir. Kendisi ve hatta çevresindekileri de sorumluluğa atmış olabilir. Sorumlu olanlar yargılanır, buna riayet etmemek kabul edilemez.
- Savunmada, savaş açana karşı, tabi olanlarda yardımlaşacaktır.
- İnsanlar arasında kötülük değil, iyi niyet, samimiyet hâkim olmalıdır. Kurallar tümünden geçerlidir.
- Kimse müttefiklere karşı, grupta kimse suç işleyemez, mazluma yardım edilir, yargılama yapılır.
- Savunmada giderler ortak olmaktadır.
- Savunma tüm güçler birlikte yapılır. Öncelikle sorumlu olunan yerde yapılmalıdır.
- Vatana mukaddes bir yerdir.
- Himayede tüm haklar verilir, ne zulüm edilir, kendisi de zulmedemez.
- Himaye hakkı rızaya bağlıdır, izne tabidir.
- Bazı kişiler himaye altına alınmazlar.
- Her türlü olay, anlaşmazlık mahkeme, yargılama yapılmalıdır.
- Barış görüşmeleri tabi olanlar ile birlikte yapılmalıdır.
- Şartlar her bireyi, kabileyi grubu bağlar.

- Bu Sözleşmede imzası olan, haksız bir icraatta bulunan veya suç işleyenlere ayrıcalık sağlamaz yahut cezalandırılmasına engel olmaz.
- İyilik yapanlar ve sorumluluğunun bilincinde olanlar grubun himayesi altındadır.

Zorlama herhangi bir neden ve hiçbir şekilde kabul edilemez (Kuran ayetleri)

- 2/256: *Dinde zorlama yoktur, rüşt (hakikat durumunda, erişkin olmak), ortaya çıkmış, sapık fikirlerden ayrılmıştır.*
- 4/19: *Zorla mirasçı olunmaz,*
- 10/99: *İnsanları inanmaları için zorlanmaz,*
- 11/28: *Zorla kabul ettirilmez,*
- 14/22: *Kimşenin üzerimizde zorlayıcı güce sahip değildir,*
- 17/65, 34/21: *Şeytanın üzerimizde zorlayıcı gücü yoktur,*
- 29/8, 31/15: *Sizi zorlarlarsa itaat etme,*
- 33/14: *Zorla iman etmeleri istenmez,*
- 48/17: *Engellilere zorlama olamaz,*
- 50/45: *Zorla yaptırıcı etkimiz olamaz, ifadeleri ile*

Hiçbir şekilde zorlama olmaması açık ve net ortaya konulmaktadır. Tüm bunlara karşın, kendilerine din insanları diyenlerin öğütleri tümenden zorlama olması anlaşılır olamaz.

Vurgular

Medine Antlaşması bir sözleşme, bir Anayasa yapısında olduğu kabul edilmekte, başlıca Anayasal vurgular:

- Antlaşmayı kabul eden kişi, vatandaş olarak kabul edilir.
- Vatan Kutsaldır, barış tektir. Savunma tüm ortak yapılacaktır.
- Bayrak ve yemin: **Allah, Esirgeyen, Bağışlayan**
- Devlet savunma ve diğer görevler ortak paylaşılır.
- Zorla değil isteyerek rıza ile katılım olur, ilk ve son katılan farkı yoktur.
- Tüm vatandaşlar kardeştir.
- İnsanlar birbirinin kardeşidir, eşittir.
- Zorlama, zorla yaptırma hiçbir şekilde kabul edilemez.
- Zimmete, korumaya alma, himaye ve teminat tektir.
- Aynı Haklara, eşit olarak sahiptirler. Kimseye ayrıcalık tanınmaz.
- Bilim üzere korunma, tedbir ve güvenlik önemli, en iyi ve doğru usullerle yapılır.
- Bir grup, bir kabile değil, tüm insanlar malı, canı himaye altındadır.
- İyilik yapanlar ve sorumluluğunun bilincinde olanlar grubun himayesi altındadır.
- Suçta yargılanma hakkı vardır, itirazlar önce yapılır, karar kesinleşince her birey uymalıdır
- Vatandaş değil, tabi olanlara da aynı haklar tanınır. Kendi evladı bile olsa suçlu ise teslim edecektir. Suç bireysel, sorumluluk kişiyedir, diğer sorumlular sorgulanır.
- Ekonomik destek ve yardımlar yapılmalıdır. Ödemeler adalete göre, hak edişe göre, makul görülen usullere göre yapılmalıdır.
- Suçlarda zarar görene tazmin edilecek, suçlu birey ise, ailesi de ödemedede katkıda bulunabilir.
- Ödeme zorluğunda yardım, destek sağlanabilecektir. Maddi açıdan zor durumda olanlara yardım etmek esas alınmaktadır
- Tüm antlaşmalar her bireyi bağlar. Kimse yönetimden ayrı kendi başına antlaşmalar yapamaz.

NOT: Bir yapı ümmet olarak tanımlanmakta, her bireyin kendi haklarına sahip çıkması, kullanması da bir vurgu olarak sunulmaktadır. Devlet bir destek sağlayan yapı şeklindedir.

Yorum

Tek tip değil, geniş ülkelere göre yapılandırma olanağı oluşturmaktadır.

Seçim Birey Hakkını Kaldırmaz, öne aldırır

Birey olarak kişinin hakkı öncelikli ve kendi rızasına bağlıdır. Seçimler birey hakkını öne çıkarmak ile olmalıdır. Politik bilimin oranlar teorisine göre olan bu notlar hiçbir seçim yorumunda gözlenmemiştir.

Muhalefet iktidarın iyi yaptıklarını bile tenkit eder, beğenmeyiz demesi, seçilmeme nedenidir.

Ekseriyette iktidarı tanımlayan muhalefet söylemleri, eylemleri, katılım boyutunda kararsızlar olmaktadır.

Son seçimler örnek verilirse:

- Toplam seçmen sayısı:
  - 64,191 milyon:
  - 60, 904 milyon yurtiçi
- Katılım %88,92 ise, oy atan 57,079, 7,112 kişi katılmamış (%12,08)

Yorum: 44,974 milyon üstünde, %70, katılımı iktidara daha çok gider, 12,105 milyon kişi bu oran üstüdür.

- Cumhurbaşkanı %52,18 ile seçildi denildi, genel seçmen sayısına göre

GENEL %20 oranlarına göre irdelenince:

---İktidar %40+ genel oya göre kazanmıştır. Katılmayan olmayınca %52,18 olarak tanımlanmaktadır.

---Muhalefet %20 almıştır. 2915 %25,3, 2017 %20,8, 1987 %24,7, 1969 %27,4 almış, benzer yapıda kalmıştır.

---Katılmayan oranı %12 üstündedir

---Oynak oy oranı %20 civarında kalmıştır. %70üstü katılım, genel seçmen sayısına göre, iktidar oranını arttırmıştır.

Muhalefet iktidar değil, muhalif olmayı öğrenmelidir. Ekseriyet sisteminde kazanma olası görülmemektedir. Avrupa'da olduğu gibi, katılım düşük, bürokrasi hâkim ve şehirleşme ile ancak ekseriyete ulaşabilir. Üstence yapı ile kaybetmesi beklenir.

Kısaca iktidar olmak için, bağımsızlık, eşitlik, eşit haklar ve kardeşlik uygulaması önemlidir. İthamlar, suçlamalar ters tepki doğurur ve doğurmuştur. İddia ispat edilmelidir, ispat edilmediği için ceza alanlar, aynı suçlamaları sürdürmeleri oy desteği olmamıştır.

Sonuç

Tüm yaklaşımlar eşit ve serbest oy hakkı tanınmaktadır. Kulağa hoş gelse bile, sen istediğini söyle, ben grup olarak istediğimi yaparım, yaptırırım demektir.

Oylama yapılarak sanki senin istediğin oldu imajı da yaratılmaktadır.

Senin inanın sana, benim ki bana (109/6) Kuran hükmü boşa çıkmış olmakta, *Dinde zorlama yoktur* (2/256) denilerek zorlanmaktadır. Bu bir gruplaşma, partileşme ve kabile gibi bir yapıya neden olmaktadır. Bireyin hakkı tüm Kamu, Kurum ve Kuruluşlardan korunacak ve kollanacak Avrupa Konseyini de dışlamaktadır.

Bu açıdan demokrasi ve Cumhuriyet gibi kavramlar toplumun kendi yönetimi için gerekli bir seçenek iken, birey olarak hiçbir zaman bir seçim olamaz.

Bilgilendirme, uyarma ile kişi kendi rızasını verecek, karar sunacaktır. Suç zaten yasaktır, çünkü, zarar ve zorbalık vardır ve ceza görür, ceza da bu konuda uzmanlaşmış, mahkemeler tarafından verilmelidir. Komplikasyon ve kaza istenmeyen ama tüm tedbirlerin alındığı, dikkat ve özen eksikliği olmadığı durumlarda olup, buna birey ceza ister ama hukuk, neden olmadığı için ceza veremez. Hekimlik bu açıdan savunma değil, açıklama yapılarak, konu netleştirilmektedir.

Eski dönemden bir örnek verilecek olursa, yönetim seçmek için, örneğin Hz. Ömer meydana çıkarak, halk onun elini kendi rızası ile sıkarsa oy atmış olmakta, çoğunluk olursa kabul, onay verilmiş olmaktadır. 622 Medine Antlaşması hükümleri uygulanmaktadır.

Nikah durumun da bir erkek meydana çıkıp, kadın eğer çıkar, kendi rızası ile elini verirse nikah oluşur, ama hukuk onay vermelidir. Kadın ekonomik garanti almalı, eşit haklar ve miras hakkı çalışmasa bile duruma göre yüzde elli almalı, toplum şahit olarak uygun demeli, itiraz varsa sunmalıdır. Bu nedenle bazı kadınların erkek eli sıkılmaması bu adetten gelmektedir.

Her birey kendi yaptığı ile yargılanacaktır, bu açıdan, bilerek yapmadığı zor durumlarda bile, karşı tarafın onayını almalı, tazmin etmelidir. Yaratan affedici ama bireyin hakkı olmamalıdır.

Birey Hakkı gerçek anlamda yeni, 2006 Bildirgesi ile tanımlanmış olsa da bu tanımlamalar 1400 yıl önce, 622: Medine Antlaşmasında olduğu görülmüş, uygulanmış, 800 yıl önce tanımlanan, 1215: Magna Carta ise uygulanmamış sadece kralın yetkilerinin bir kısmından feragat etmesini kapsayan bir metindir. Selçuk ve Osmanlı antlaşmaları Medine Antlaşması boyutundadır. Birey Hakkı korunur, Kuran: 109/6: Senin inanın sana, benimki bana ifadesi yer alır. Bu açıdan tarikatların İslam felsefesine uygun olduğu iddia bile edilemez. Sadece bilgi verme ama zorlama yapmama esasında kabul edilebilir.

Burada her bireyin farklı görüş iletmek olması, toplumda bunun yankılanması açısından önemlidir. Celal Bayar ile bir 14 kişilik ve benim üniversite öğrencisi olarak davet edildiğim toplantıda, Demirel'in demokrasi ve millet iradesini kabul edip etmediği konuşulurken, 1980 İhtilali sırasında Zincirbozan'da dikta yanlısı olduğu, bunu Ecevit tanımlayarak CHP'den ayrılması olarak bilinmesine karşın, somut kendi ifadesi yoktu. Somut veri olmadan eylem yapılamaz dedim, diğerleri geç kalınır denildi. Bayar, siyasette geç olmaz, somut olursa karşı durulur, beklenmeli dedi. Nitekim de karşı çıktı, Adalet Partisi giderek erimiştir. Ecevit hükümeti kuran olmuştur. Tek bir kişinin görüşü bile bir toplantıda etkileyen olabilir. Ancak bunu irdeleyecek lider olmalıdır.

Tsunami Faciasında 9 yaşındaki bir çocuk, babasına bunu derste okudukları, California Snt. Andreas Fayı hakkında bilgi verirken, deniz çekilecek sonra 50 metre deniz kabarmış demiş. Bunu doğru ve ciddiye alan aile 700 kadar kişiye söyleyip, yukarı çıkmışlar ve kurtulmuşlar. Burada tebrik, çocuğun sözüne güvenen aileye olmalıdır. Bilgi eylem işe aktive olur, işe yarar. Toplumda bu nedenle bireyin konuşmasına müsaade ötesi, dinlenmeli, lider bilimsel boyutta tekrarlamalı, uygulamalıdır.

İsviçre'de Alp Dağlarına çıkan bir tren, tünelde giderken, ilk vagondaki ısıtıcıda kontak olmuş, çıkan yangında tüm binlerce insan yukarı ateşten uzağa çıkmış, duman yukarı çıktığı için, boğulmuşlar. 12 yaşındaki bir çocuk, ateşin olduğu yerde hava vardır, ateş hava, yanan ortam ve sıcaklık ile oluşur, ateşe yürüyelim, bir delikten kaçalım demiş. 24 kişi çocuğu dinlemiş ve yanan vagon kenarından kaçarak, kurtulmuşlar. Dinleyen Fizik Hocası olduğunu da eklemeliyiz. Bilim kurtarmış. Bu açıdan kalıp değil, her düşünce dinlenmeli, bağımsız hak olarak sunulmalıdır.

Dinleyen olmasa da **tek başına kalsak bile**, bilimsel doğru ve gerçeklik ile fayda, barışa yönelik, iyilik ve paylaşım üzere olan yaklaşımı yapmalıyız. Zarar ve zulüm oluşacaktan ise kaçmalı, uzaklaşmalıyız. İşte bu boyut **Birey Hakkı** olmalıdır.

Kaynaklar

- 1) Türk Ceza Kanunu, www.mevzuat.com
- 2) Anayasa, www.mevzuat.com
- 3) Kuran: Kur'anı Kerim çözümü, www.ahmedhulusi.org. 2008.
- 4) Kuran, Türkçe: Y. N. ÖZTÜRK, Kur'anı Kerim Meali. www.yeniboyut.com/meal.asp.
- 5) [Duygudurum Bozukluğu- Medicana Sağlık Grubu](#)
- 6) [Zihnimizin yarattığı hastalıklar: Psikosomatik bozukluklar- Aysel Keskin, Uplifers](#)
- 7) [Affetmek, Anksiyete, Stres, Panik ve Depresyon- The Global Forgiveness Initiative](#)
- 8) Türk Dil Kurumu, www.tdk
- 9) Türk Ticaret Kanunu, www.mevzuat.com
- 10) [Cinsel Kimlik Bozukluğu Ankara- Uzm. Psikolog Yasemin Aker](#)
- 11) [Uyku Bozuklukları | Türk Nöroloji Derneği \(noroloji.org.tr\)](#)
- 12) [Kişilik Bozuklukları Belirtileri, Tanı ve Tedavi Yöntemleri \(acibadem.com.tr\)](#)
- 13) [Şizofren nedir? Şizofreni belirtileri nelerdir? \(medicalpark.com.tr\)](#)